

Mathurini Corderii
COLLOQUIA
SELECTA.

IN USUM

JUVENTUTIS CHRISTIANÆ.

EDIDIT

ECCLESIAE ANGLICANÆ PRESBYTER.

BRISTOLIÆ:

Typis F. FARLEY,

ANNO MDCCXLVIII.

Manhattan College

COLLEGE

NEW YORK

LIBRARY

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

Mathurini Corderii

COLLOQUIA SELECTA.

Re hars pars par

PARS PRIMA.

COLLOQUIUM I.

BERNARDUS, CLAUDIUS.

SALVE, Claudī. C. Tu sis salvus quoque, Bernarde. B. Ludamus paulisper. C. Quid ais, ineptule? vix ingressus es scholam, & loqueris jam de ludo? B. Nè irascaris, quæso. C. Non irascor. B. Cur ergò exclamas sic? C. Accuso tuam stultitiam. B. Va! tu sapiis nimium. C. Utinam saperem tantum fatis; sed mitte me quæso, ut repetam quæ erunt reddenda præceptori mox. B. Dicis æquum; ego volo quoque repetere te-cum, si placet tibi. C. Eho! quid est hoc? quid sibi vult ista tam subita mutatio? non-nè tu loquebaris modò de lusu? B. Loquebar quidem, sed non seriò. C. Cur simulabas? B. Ut fabularer paucis te cum. C. Quid illud prodest? B. Rogas? non-nè audivisti ex præceptore? C. Nunc non occurrit mihi; quid, inquam, prodest confabulari? B.

Ad exercendos nos in Latinâ linguâ. C. Profectò putas rectè, & ego amo te magis nunc. B. Habeo tibi gratiam; age repetamus prælectionem, nam brevi præceptor aderit.

COLLOQUIUM II.

STEPHANIO, PRÆCEPTOR.

SALVE, Præceptor. P. Salvus sis, mi Stephanio; unde venis tam multo mane? S. E nostro cubiculo. P. Quando surrexisti? S. Paulò ante sextam, Præceptor. P. Quid ais? S. Sic est ut dico. P. Tu es nimis matutinus; quis expergefecit te? S. Meus frater. P. An precatus es DEUM? S. Cum primùm frater pexuit me, precatus sum. P. Quomodò? S. Flexis genibus, & manibus conjunctis, dixi dominicam precationem, cum gratiarum actione. P. Quâ linguâ. S. Anglicanâ. P. O factum bene! quis misit te ad me? S. Nemo. P. Quid ergo? S. Veni ultrò. P. Mi animule, quàm pulchrum est sapere! Non-nè est jentandi tempus? S. Nondum esurio. P. Quid vis igitur? S. Volo reddere quotidiana nomina, si placet tibi audire me. P. Quidni placeret? tenes memoriâ igitur? S. Teneo, gratia DEO. P. Age, pronuncia. S. Sed soles præire Anglicè, & ego respondeo Latinè. P. Mones bene; oblitus eram istud penè: responde igitur.

COLLOQUIUM III.

CLAUDIUS, DURANDUS.

QUANDO vis prandere? D. Ego prandi jam. C. Quotâ horâ? D. Sesiui-octavâ. C. Prandetis tam manè igitur? D. Sic solemus ferè in æstate, vos autem quid facitis? C. Non prandemus ante sesquidecimam, interdum ab undecimâ. D. Papæ! cur non citiùs? C. Pater est expectandus, dum redierit è curiâ. D. Tu igitur non potes adesse in aulâ in cantione psalmodum. C. Inter sum admodum rarò. D. Quomodò excusaris? C. Exemptus sum illo munere. D.

Quis

COLLOQUIA SELECTA. 3

Quis exemit te? *C.* Magister, monitu mei patris. *D.* Non nè posset mater dare tibi prandium ante reditum patris è senatu? *C.* Posset quidem, sed vult expectari à me. *D.* Quamobrem? *C.* Quia sic placet illi. *D.* Nunc tacendum est mihi, nam occlusisti os. *C.* Cur tu es tam curiosus percontator? *D.* Sum puer, & pueri semper cupiunt scire aliquid novi. *C.* Fateor, at est modus in rebus, ut præceptor docet nos sàpe. *D.* Ergò discedamus, ut conseras te pransum. *C.* Ignosce mihi, quæso, si offenderim te quâ in re. *D.* Ego peto idem abs te; ego, inquam, potiùs, qui potui offendere te meâ loquacitate, sed cogitans nihil mali interim.

COLLOQUIUM IV.

PUER, MAGISTER.

PRÆCEPTOR, licet-nè dicere pauca? *M.* Loquere audacter. *P.* Ego & mei condiscipuli fuimus affixi libris ferè hoc toto triduo; licet-nè relaxare animum paulisper? *M.* Dic igitur aliquam sententiam.

P. Interpone tuis interdum gaudia curis,
Ut possis animo quemvis sustinere laborem.

M. Quàm rectè dixisti omnia! *P.* Gratia sit Deo. *M.* Addendum erit aliquid posthac. *P.* Quidnam, præceptor? *M.* Qui dedit mihi ingenium & bonam mentem. *P.* Sed quis docebit me ista verba? *M.* Scribam ea tibi in tuo commentariolo, ut ediscas; sed dic mihi, quæso, quis docuit te istam orationem quàm pronunciaisti? *P.* Campanus dederat mihi heri scriptam, & ego mandavi memoriæ. *M.* Profectò ego amo te, mi Daniel, ob istam diligentiam. *P.* Ago tibi gratias, præceptor? *M.* Abi, renuncia tuis condiscipulis. *P.* Faciam. *M.* Quid dices illis? *P.* Id quod docuisti me aliquando. *M.* Sed volo audire priùs ex te. *P.* Gaudete pueri, en affero vobis jucundum nuncium. *M.* Euge, meministi probè; ito jam nunc.

COLLOQUIUM V.

CLEMENS, FELIX.

NIHIL-NE est quod reddamus hodie præceptori? *F.* Nihil nisi de Rudimentis. *C.* Quidnam? *F.* Inspice tuum librum; invenies notas in quinque lectiones, quas præceptor præscripsit nobis. *C.* Quando fuit istud? *F.* Die Veneris, horâ quartâ. *C.* At ego non interfui tunc. *F.* Ergò meruisti plagas. *C.* Siccinè judicas, severe iudex? eram occupatus domi? nec aberam injussu præceptoris. *F.* Esto, sed tamen debuisti postridiè quærere quid esset actum pridie. *C.* Confiteor meam culpam; sed cedo tuum librum, quæso, ut videam quid nobis reddendum sit. / *F.* Accipe, & eâdem operâ signato quæ præscripta sunt nobis à præceptore. *C.* Faciam diligenter; neque posthac accusabis me de negligentia, ut spero.

COLLOQUIUM VI.

SILVIUS, GENASIUS.

QUID agis? *G.* Repeto me-cum hodiernum præscriptum præceptoris. *S.* Tenes-nè memoriâ? *G.* Sic opinor. / *S.* Repetamus unâ; sic fiet, ut uterque nostrum pronunciet rectius coram præceptore. *G.* Tu incipe igitur, qui provocasti me. *S.* Age, esto attentus, nè finas me aberrare. *G.* Sum promptior ad audiendum, quàm tu ad pronunciandum.

COLLOQUIUM VII.

ACCURATUS, CURTIUS.

VIS-NE repetere prælectionem me-cum? *C.* Volo. *A.* Tenes-nè? *C.* Non rectè satis fortasse. *A.* Age, faciamus periculum. *C.* Quid igitur expectamus? *A.* Incipe ubi voles. *C.* Atqui est tuum potiùs incipere. *A.* Quid ita? *C.* Quia invitâsti me. *A.* Dicis æquum, attende igitur. *C.* Sum isthic.

COL-

COLLOQUIUM VIII.

CRISPUS, SANDROTUS.

TENES-NE jam, quæ sunt reddenda tertiâ horâ?
S. Teneo. *C.* Ego quoque. *S.* Ergo confabulemur paulisper. *C.* Sed si monitor intervenerit, putabit nos garrere. *S.* Quid times, ubi nihil est timendum? si venerit, non deprehendet nos in otio, aut in malâ re; audiat, si velit, nostrum colloquium. *C.* Loqueris optimè; secedamus aliquò in angulum, nè quis impediat nos.

COLLOQUIUM IX.

TITUS, VALERIUS.

CUR non scribis? *V.* Quia non libet. *T.* Atqui præceptor iussit te. *V.* Scio, sed est mihi aliquid legendum priùs; præterea, habeo nihil quod scribam nunc. *T.* O si velles scribere mihi! *V.* Quidnam? *T.* Habeo dictata præceptoris scribenda. *V.* Quæ dictata? *T.* In epistolas Ciceronis. *V.* Describam libenter tibi; sed expecta proximum diem feriarum. *T.* Expectabo igitur, sed nè fallas quæso. *V.* Nec sciens, nec volens, fallam.

COLLOQUIUM X.

DAMON, AUDAX.

VIS-NE describere prælectionem mihi? *A.* Cur non habes? *D.* Quia fui occupatus hesterno die. *A.* Accipe meum librum & describe. *D.* Non ignoras me scribere lentius, & tu descriperis totum citius quàm ego quatuor aut quinque versiculos. *A.* Quære alium scriptorem tibi, non possum dare operam tibi nunc. *D.* Cur non? *A.* Est mihi aliud negotium, idemque, pernecessarium. *D.* Nolo urgere te, nec possum quidem, sed saltem commoda tuum codicem. *A.* Accipe, utere ut libet, modò nè abutare. *D.* Est nihil quod verearis hic.

COL-

COLLOQUIUM XI.

PÆDAGOGUS, ABRAHAMUS.

H EUS, Abrahame. *A.* Hem præceptor, quid agitur? *P.* Pone libros, jam studuisti satis toto die; para te, ut eamus ambulatum. *A.* Non-nè præstaret à cœnâ? *P.* Exercitatio corporis est salubrior ante cibum. *A.* Memini audivisse ex te. *P.* Narra dictum Socratis in eam sententiam. *A.* Cum Socrates ambularet contentiùs usque ad vesperum, interrogatus quare faceret id, respondit, Se obsonare famem ambulando, quò cœnaret meliùs. *P.* Meministi probè; quis est auctor? *A.* Cicero: sed quo-nàm prodibimus præceptor? *P.* Extra urbem. *A.* Mutabo nè calceos? *P.* Muta, nè conspergas istos novos pulverè; sume etiam umbellam, nè ardor solis infuset faciem tibi. *A.* Jam sum paratus. *P.* Nunc sanè prodeamus. *A.* Vocabo nè unum comitem aut alterum ex viciniâ? *P.* Admones rectè; sic enim deambulatio erit jucundior, nam conferetis sermones inter vos per viam. *A.* Sic etiam appetentia cibi excitabitur. *P.* Ego præcedam lento gradu; ubi nactus eris comites, vos sequimini me per portam. *A.* Expectabis nos illic igitur? *P.* Certò. *A.* Quid si invenero nullos? *P.* Nihilominùs sequere me: audisti me? *A.* Audivi, præceptor.

COLLOQUIUM XII.

OTHOMANUS, PHILOBERTUS.

V IS-NE dare mihi unicam pennam? *P.* Non dantur mihi sic. *O.* Hem! negas mihi tantillam rem? Quid si rogarem magnum quiddam? *P.* Fortasse ferres repuliam. *O.* Credo equidem, ergò non peto dono: commodabis saltem? *P.* Non recusò, modò nè abutare. *O.* Non abutar. *P.* Cave nè moveas pedem hinc antequàm redeam. *O.* Movebo nusquam.

COLLO

COLLOQUIUM.

PICTONUS, JOSUE.

HABES-NE duas aut tres pennas? *J.* Sunt mihi tantum duæ. *P.* Da commodatò mihi unam. *J.* Non faciam, *P.* Cur non? *J.* Nè abutaris. *P.* Memineris; fortasse aliquando rogabis me aliquid frustra. *J.* Atqui CHRISTUS jubet nos compensare malum bono. *P.* Nondum didici illud. *J.* Tamen discas oportet, si cupis esse discipulus CHRISTI. *P.* Quid cupio magis? *J.* Disce igitur imitari magistrum. *P.* Discam progressu temporis. *J.* Præstat incipere nunc, dum licet per tempus. *P.* Urges nimis, nondum complevi octavum annum, ut mater ait. *J.* Est semper tempus agendi bene; sed interim nè succenseas mihi quæso; ecce penna tibi, ea-que non omninò pessima. *P.* Reddam tibi statim, cum descripsero aliquid. *J.* Nolo reddas mihi. *P.* Quid faciam igitur? *J.* Quicquid voles, nam datur tibi dono à me. *P.* Habeo maximam gratiam.

COLLOQUIUM XIV.

HENRICUS, GUALTERUS.

UNDE venis tam anhelus? *G.* A foro. *H.* Quid affers illinc? *G.* Scalpellum. *H.* Quanti emisti? *G.* Duobus assibus. *H.* Est-nè bonum? *G.* Est à Germaniâ, ut mercator dixit: vide notam. *H.* Ego minimè novi, sed non facis prudenter satis, qui fidis cuilibet mercatori. *G.* Quid facerem? *H.* Debuiisti adhibere aliquem peritum, qui deligeret optimum tibi. *G.* Erravi fateor, sed hoc consolatur me, quòd mercator habetur bonus vir, utpote evangelicæ professionis. *H.* Quasi sint nulli fallaces ejus-modi. *G.* Puto esse plurimos; sed omittamus hæc, quin potiùs experiamur scalpellum ipsum. *H.* Experientia docebit nos. *G.* Accipe & tenta, obsecro, nam non probavi nisi levissimè, id-que inter emendum. *H.* Papæ! quis docuit te eligere

DER II

G. Rogas? non meministi nobis tam sæpe, esse DEUM solum.
H. Profectò docuit te optimè hîc. gratias ex animo; & precor ut doceat me suæ voluntati semper. *H.* Ego quoque precor eum; nec solum nobis, sed etiam omnibus piis. G. Facis ut decet pium puerum: sed est-nè tempus ut conferamus nos in auditorium? *H.* Sic est, sume libros, ut eamus unà.

COLLOQUIUM XV.

SORDETUS, MANASSES.

Cœmisti-nè scalpellum, ut nuper volebas? *M.* Non emi. *S.* Quid obstitit? nam dixeras mihi te empturum hodiè. *M.* Dixeram quidem; sed postea venit mihi in mentem, præstare ut expectem mercatum futurum proximè in hac ipsâ urbe. *S.* Quid lucri facies inde? *M.* Emam minoris, & melioris notæ, nempe, ex officinis Germaniæ. *S.* Quis dedit tibi istud consiliû? *M.* Noster Hieronymus. *S.* Fecit bene, nam debemus dare bonum consiliû semper amicis. *M.* Tantum-nè amicis igitur? *S.* Imò & inimicis fateor, quia CHRISTUS noster optimus præceptor jubet sic. *M.* Utinam conservemus ejus doctrinam bene infixam memoriæ, ac sequamur eam perpetuò. *S.* Ille bonus Spiritus faxit, cujus unius instinctu nostri animi accenduntur ad agendum bene.

COLLOQUIUM XVI.

SIMEON, HAGGANUS.

COMMODA mihi tuum Virgilium in duos dies, si id potest fieri nullo incommodo tuo. *H.* Profectò non possum. *S.* Cur non? *H.* Quia Gerardus, qui recepit commodatò à me, opposuit pignori. *S.* Ain' tu, pignori? *H.* Sic est ut dico. *S.* Quanti oppignoravit? *H.* Tribus assibus, ut ait. *S.* O ingratum hominem! *H.* Tantum-nè ingratum? *S.* Imò verò, & ingra-

COLLOQUIA SELECTA. II

ingratum & malum. Sed nunquid ille potuit oppignorare rem tuam te inconsulto? *H.* Potuit, ut vides factum. *S.* Tamen non debuit. *H.* Tetigisti rem acu; sed quid facerem? *S.* Rogas? defer eum ad præceptorem. *H.* Malo pati istam injuriam, quàm committere ut miser vapulet. *S.* Facis bene, dummodò reddat tuum. *H.* Reddet, spero. *S.* Unde redderet? *H.* Ait se accepturum pecuniam à patre brevi. *S.* Quid si fallat te? *H.* Potest fieri, sed tamen expectabo aliquot dies quid sit futurum; deinde capiam consilium. *S.* Nihil est tutius recto consilio. *H.* Meministi probè, nam sit præceptor distavit nobis: sed nunquid vis aliud? *S.* Ut sit benè tibi. *H.* Et optimè tibi.

COLLOQUIUM XVII.

GRUANUS, FORESTUS.

VIS NE commodare mihi tuum Terentium? *F.* Volo equidem, modò repetas illum à Conrado, cui dedi utendum. *G.* Quo signo vis repetam? *F.* Nempe hoc, quòd habeo ejus epistolas. *G.* Id est satis mihi. *F.* Sed quando reddes? *G.* Quum descripsero tres aut quatuor prælectiones. *F.* Matura igitur, nè incommodes meo studio. *G.* Maturabo. *F.* Sed heus, cura nè macules, alioquin ægrè commodabo posthàc. *G.* Nempe essem indignus beneficio.

COLLOQUIUM XVIII.

AUGUSTINUS, RODRIGUS.

QUIS novus deauratus liber est iste; quem ostentas tam magnificè? *R.* Terentius. *A.* Ubi fuit impressus? *R.* Lutetiae. *A.* Quis dedit eum tibi? *R.* Emi meâ pecuniâ. *A.* Unde nactus eras pecuniam? *R.* Quæris istud stultè, quasi verò furatus sim. *A.* Absit à me cogitare istud: sed interrogabam animi causâ. Sed age revertamur ad propositum: de quo emisisti illum Terentium? *R.* De Clemente. *A.* Illo-nè circum-

cumforaneo bibliopolâ? *R.* Maximè. *A.* Quanti constitit? *R.* Decem assibus. *A.* Nihil-nè amplius? *R.* Nihil omninò. *A.* Profectò pretium est vile satis, præfertim cum sit auratus, & adeò elegantèr compactus; erant-nè alii codices similes? *R.* Duo vel tres. *A.* Deduc me, quæso, ad illum. *R.* Eamus.

COLLOQUIUM XIX.

EDVARDUS, BALDUS.

NONNE est hic liber tuus? *B.* Ostende mihi: agnosco meum; ubi invenisti? *E.* In auditorio nostro. *B.* Ago tibi gratias quòd collegeris eum. *E.* Atqui nunc esses notandus, si vellem agere tecum summo jure. *B.* Quid ita? *E.* Nescis nostras scholasticas leges? *B.* Etiam ipsæ leges cupiunt regi jure. *E.* Quo jure nostræ leges reguntur? *B.* Æquitate & præceptoris arbitrio, qui condidit eas nobis privatim. Præterea, non solet esse tam severus in eo quod peccatum est vel negligentia vel oblivione. *E.* Ego expertus sum sæpius sic; sed quoquomodo peccaveris, causa dicenda erit. *B.* Non timeo dicere causam ubi est nihil periculi. *E.* Taceo. *B.* Sed, quæso, quid opus est ut observator sciat id? nam DEUS non offensus est hic. *E.* Age celabo. *B.* Facies Bene. *E.* Sed heus, memento referre par pari, si fortè delictum ejus-modi aliquando acciderit mihi. *B.* Dicis æquum & bonum; meminero.

COLLOQUIUM XX.

NOÆUS, CAPELLUS.

VIDISTI-NE librum meum? *C.* Quem librum quæris? *N.* Epistolas Ciceronis. *C.* Ubi reliquisti? *N.* Oblitus sum in auditorio. *C.* Fuit tua negligentia. *N.* Fateor; sed interim indica, si scias quem accepisse. *C.* Cur non adis præceptorem? solet (ut scis) aut ferre ea quæ relicta sunt à nobis in museo-lum, aut dare alicui qui reddat. *N.* Mones bene; quàm obliviosus sum qui non cogitaveram istud!

COL-

COLLOQUIA SELECTA. 13

COLLOQUIUM XXI.

DAVID, NICOLAUS.

POTES-NE dare mutuò mihi aliquantulum pecuniæ?
N. Quantum petis? *D.* Quinque asses, si est commodum tibi. *N.* Non habeo tot. *D.* Quot igitur?
N. Tantùm quatuor. *D.* Bene sanè, da mihi istos quatuor. *N.* Dabo dimidium si vis. *D.* Cur non totum? *N.* Quia duo sunt opus mihi. *D.* Da mihi duos igitur quæso. *N.* Sed non sufficient tibi. *D.* Petam ab aliquo alio. *N.* Accipe hos duos igitur. Quando reddes? *D.* Die Saturni (ut spero) cum pater venerit ad forum. *N.* Esto memor igitur. *D.* Nè timeas.

COLLOQUIUM XXII.

PAQUETUS, CUSTOS.

DA mutuò mihi duos asses. *C.* Nunc non est promptum mihi dare mutuò. *P.* Quid obstat? Scio te accepisse pecuniam hisce diebus. *C.* Acepi quidem, sed libri sunt emendi, & alia necessaria mihi. *P.* Nolo remorari tuum commodum. *C.* Ubi emero quæ sunt opus mihi, si quid superfit, faciam te participem libenter. *P.* Intereà igitur expectabo sperans; sed quid si nihil superfuerit tibi? *C.* Dicam tibi statim, nè expectes diutius frustrà. *P.* Quando emes ea quæ decrevist? *C.* Cràs, ut spero, aut ad summum perendie. *P.* Habet bene, tempus est brevissimum.

COLLOQUIUM XXIII.

MORELLUS, BORUSSADUS.

ABIIT-NE tuus pater? *B.* Abiit. *M.* Quotâ horâ?
B. Primâ pomeridianâ. *M.* Quid dixit tibi? *B.* Monuit me multis verbis ut studerem diligenter. *M.*
B Utinam

Utinam facias sic. *B.* Faciam Deo juvante. *M.* Dedit-nè tibi ecquid pecuniæ? *B.* Dedit, ut solet ferè. *M.* Quantum? *B.* Nihil ad te. *M.* Fateor; sed tamen quid facies istâ pecuniâ? *B.* Emam chartam, & alia quæ sunt usui mihi. *M.* Quid si amiseris? *B.* Ferendum erit æquo animo. *M.* Quid si fortè eguero, dabis-nè mutuò? *B.* Dabo mutuò, & libenter quidem. *M.* Ago tibi gratias.

COLLOQUIUM XXIV.

COLUMBANUS, FONTANUS.

SATISNE usus es scalpello meo? *F.* Satis. *C.* Redde igitur. *F.* Accipe: ago tibi gratias. *C.* Nihil est quod agas. *F.* Sed ignosce, quòd non ultrò & citiùs reddiderim. *C.* Ea de re nihil sum offensus: non enim debemus offendi, nisi cùm DEUM offendi videmus. *F.* Rectè sentis.

COLLOQUIUM XXV.

A. B.

DA mihi frustum panis. *B.* Non habes? *A.* Si haberem, non peterem. *B.* Cur non attulisti? *A.* Dicam postea; sed da interim, quæso: nam esurio vehementer. *B.* Cape. *A.* Hui tantillum! *B.* Etiam quereris? *A.* Non immeritò, das parcè nimis. *B.* Vide quantum restat; dedi fere dimidium. *A.* Ago tibi gratias; dedisti abundè. *B.* Nunc responde: cur non attulisti panem domo? *A.* Nemo erat, qui daret. *B.* Nemo? *A.* Prorsus nemo. *B.* Quid mater? *A.* Aberat domo. *B.* Quid cæteri? *A.* Omnes erant occupati. *B.* Cur tute non accipiebas? *A.* Nunquam auderem tale quidpiam. *B.* Cur non? *A.* Mater perpetuò vetat, nè quid attingam sine permissu ejus. *B.* Dura mater! *A.* Tuo quidem iudicio, qui indulgentiorem habes. *B.* Non dico indulgentem; sed certè liberalem. *A.* Quomodo te tractat? *B.* Suavissimè, omninoque ex animi sententia, *A.* For-

COLLOQUIA SELECTA. 15

Fortasse in tuam perniciem. *B.* Avertat Deus optimus maximus. *A.* Non equidem invideo. *B.* Cur ergo istud dicis? *A.* Ut interim te moneam, Omnes licentiâ deteriores fieri. *B.* Benè facis; sed quid censes? Nonne uti licet parentum bonitate? *A.* Certè licet, modò nè abutaris. *B.* Quomodo abutimur? *A.* Rogas? cùm aut patris aut matris indulgentiam in malum vertimus. *B.* Rectè dicis: sed quotusquisque id facit? *A.* Imò, ferè omnes, nisi qui à Domino Deo prohibentur. *B.* Quis potest bonus esse, nisi per Dei gratiam? *A.* Ergo (ut sæpe monemur à præceptore) precandus est, ut spiritu suo nos bonos & sanctos efficiat. *B.* Gaudeo te non attulisse jentaculum. *A.* Quamobrem? *B.* Quia hoc nostro colloquio mihi videor multùm profecisse. *A.* Ego quoque non parùm. *B.* Tuâ opera id factum est. *A.* Imo beneficio DEI, qui quidem ità voluit. *B.* Credo equidem. *A.* Et hic igitur, & in cæteris agnoscamus bonitatem ejus. *B.* Valdè id æquum est. *A.* Imò valdè necessarium, siquidem volumus ingrati animi crimen effugere. *B.* O sermonem jucundissimum? *A.* Gratiae Deo immortales, per JESUM CHRISTUM. *B.* Ita velim.

COLLOQUIUM XXVI.

DISCIPULUS, PRÆCEPTOR.

VIs ne dare præmiolum, præceptor? *P.* Quamobrem? *D.* Causâ victoriæ. *P.* Ubi sunt tui compares? *D.* Hugo & Audax adsunt. *P.* Quod præmium petitis igitur? *D.* Quod placuerit tibi. *P.* Quo jure debeo tandem? *D.* Ex promissio. *P.* Dicitis æquum; nam quicquid est rectè promissum debet præstari. *D.* Sic didicimus ex te. *P.* Ecce vobis pennæ singulæ ad scribendum; ac nè putetis esse vulgares, sunt ex genere earum quæ appellantur vulgâ Hollandicæ. *D.* Agimus tibi gratias, præceptor. *P.* Quin potius agite gratias DEO, auctori omnium bonorum, qui dat prosperos successus studiis vestris; vos autem pergite diligenter in studio literarum. *D.* Dabimus operam, quantum ille optimus Pater juvabit. *P.* Omnia sunt vana sine ejus ope.

COL.

COLLOQUIUM XXVII.

MOSES, OLEVITANUS.

EAMUS in hortum nostrum. O. Quid agemus?
M. Ambulabimus, colloquemur, DEI beneficia
 in ejus operibus commemorabimus. O. Nihil sane ju-
 cundius, sed interim petenda est à præceptore venia.
M. Jam impetravi mihi, & item uni, quem vellem
 mecum ducere. O. Benè res habet; eamus ducente
 DEO. *M.* Precor ut nos custodiat. O. Ego quoque
 idem precor tecum.

COLLOQUIUM XXVIII.

ORONTIUS, QUINTUS.

QUID es ita lætus? *Q.* Quia pater venit. O.
 Ain' tu, unde venit? *Q.* Lutetiâ. O. Quan-
 do advenit? *Q.* Modò. O. Jam-nè salutasti? *Q.*
 Salutavi quum descenderet ex equo. O. Quid ampliùs
 fecisti illi? *Q.* Detraxi calcaria & ocreas. O. Miror
 te non mansisse domi propter ejus adventum. *Q.* Nec
 ille permisisset, nec ego vellem, præsertim nunc, cum
 prælectio est audienda. O. Consulis benè tibi, qui ha-
 bes rationem temporis: sed quid prætereà, valet-nè?
Q. Rectè, DEI beneficio. O. Equidem plurimùm
 gaudeo, tuâ causâ, & ejus, quod redierit peregrè sal-
 vus? *Q.* Facis ut decet amicum, sed colloquemur cràs
 pluribus verbis. O. Vide præceptorem, qui jam in-
 greditur scholam. *Q.* Eamus auditum prælectionem.

COLLOQUIUM XXIX.

A. B.

UBI nunc est pater tuus? *B.* Puto eum esse Lug-
 duni. *A.* Quid illic agit? *B.* Negotiatur. *A.*
 Ex quo tempore? *B.* Ab ipso initio mercatûs. *A.*
 Valde

COLLOQUIA SELECTA. 17

Valde miror, quî audeat illic commorari tot dies, cùm pestilentia tanta sit per totam urbem. *B.* Non est adeo mirandum. *A.* Itâne tibi videtur? *B.* Ità profectò: fuit enim aliàs in majore periculo; sed Dominus DEUS semper eum custodivit. *A.* Credo equidem, & adhuc custodiet. Sed quando est reversurus? *B.* Nescio; in horas expectamus. *A.* Reducat illum DEUS. *B.* Ità precor.

COLLOQUIUM XXX.

MARCUS, AARON.

MISERET me tui. *A.* Quid ita? *M.* Quòd pen-
nâ tuâ tam miserè abutaris. *A.* Quomodo abu-
tor? *M.* Quia pessimè tractas eam in acuendo. *A.* Non
est culpa mea; nè quid erres. *M.* Cujus igitur? *A.*
ScalPELLI mei, cujus acies obtusa est. *M.* Scalpellum
in culpa non est, sed tu ipse. *A.* Cur istud dicis? *M.*
Quia debuisti vel scalpellum tuum acuere, vel aliud ali-
cunde rogare commodatò, saltem ad præsens negotium.
A. Non audeo petere. *M.* Quid times? *A.* Nè mi-
hi denegetur. *M.* Ecce tibi meum. *A.* Gratias ago.
M. Utere quantum voles; sed rectè. *A.* Sciens non
abutar. *M.* Nec sis posthac tam verecundus in peten-
do. *A.* Sic est ingenium meum; soleo libentiùs dare,
quàm petere. *M.* Utinam multi essent tui similes; sed
tamen qui libenter dat beneficium, is petere quoque li-
berè potest. Sed ego te nimis detineo; perface quod
oceperas.

COLLOQUIUM XXXI.

SULPITIUS, ROGERIUS.

CUR abfuisi hodiè manè? *R.* Eram occupatus.
S. In quo negotio? *R.* In scribendis literis ad
matrem. *S.* Quid opus erat scribere illi? *R.* Quia
scripserat ad me. *S.* Rescripsisti ergò? *R.* Loqueris
propriè. *S.* Unde miserat tibi literas? *R.* Rure, nem-
pe, ex villâ nostrâ. *S.* Quando profectia est rus? *R.*

Superioribus diebus. *S.* Quid agit ruri? *R.* Cura nostra rustica negotia. *S.* Quid potissimum? *R.* Præparat ea quæ sunt opus ad proximam vindemiam. *S.* Agit prudenter. *R.* Unde probares istud? *S.* Nam in omnibus rebus præparatio diligens est adhibenda. *R.* Quis docuit te istud? *S.* Quidam pædagogus dictavi è Cicerone. *R.* Quâ occasione? *S.* Cum admonere me, ut pararem me diligenter ad reddendam prælectionem postero die. *R.* Profectò monebat rectè. *S.* Sed revertamur ad propositum: non habetis villicum, qui curet ruri vestra negotia? *R.* Imò, habemus & villicum, & famulos, & ancillas. *S.* Quid opus est igitur operâ tuæ matris illic? *R.* Quia novit melius providere omnibus rebus quàm isti imperiti ruricolæ. *S.* Nihil-nè ampliùs? *R.* Sine me finire propositum. *S.* Putabam te absolvisse: perge. *R.* Etiam, (ut audiavi ex patre) præcipua cura domini requiritur in administrandâ re familiari. *S.* Ergò tuus pater debere esse potiùs nunc ad villam. *R.* Non potest. *S.* Quis prohibet? *R.* Quia est totus occupatus in suâ arte. *S.* Percipit majorem fructum ex eâ re, ut opinor. *R.* Quid dubitat? *S.* Inde fit igitur ut relinquat omnem curam domesticæ rei uxori. *R.* Est omninò sic. *S.* Sed quando est mater reversura? *R.* Vix ante vindemiam perfectam. *S.* Quid tu, non ibis vindemiatum? *R.* Accersam brevi à matre, ut spero. Sed, quæso te, quid cogitamus? Jam omnes currunt in auditorium. *S.* Bene res habet, curramus & nos, nè, finis postremi.

COLLOQUIA

SELECTA.

PARS SECUNDA.

COLLOQUIUM I.

OBSERVATOR, PUERI.

AT at! ecce nunc estis capti; non fatemini? *P.* Certè fatemur ingenuè; sed non dicebamus mala verba: *O.* Quid garriebatis? audiui nescio quid de jentaculo. *P.* Illud est, loquebamur de jentaculo matutino; quia famulus non dederat nobis in tempore. *O.* Puto id fuisse, nec certè est valdè magnum malum. nisi quod sunt otiosa verba. *P.* Sed loquebamur Latinè. *O.* Audiui, sed non erat tempus fabulandi; nam, ut scitis, hoc pusillum temporis debet esse valdè pretiosum nobis, quum sit dicatum studiis; scilicet, ut quisque præparet se diligenter ad reddenda ea præceptoribus quæ præscripserunt. Nonnè dico verum? *P.* Certè dicis verum; nos debuissimus legere simul de Testamento, quæ oportebit reddere mox: sed ignosce, precor erimus posthàc prudentiores, & faciemus nostrum officium diligentius. *O.* Mementote ergò, & facite promissa. *P.* Cavebimus, CHRISTO favente.

COL-

COLLOQUIUM II.

PASTOR, LANGVINUS.

FRATER tuus venitne Lugdano? *L.* Jam venit heri ante meridiem. *P.* Nihilne literarum tibi attulit? *L.* Nihil. *P.* Quid igitur nunciavit? *L.* Prospera omnia. *P.* De patre quid narrat potissimum? *L.* Ait illum, DEI beneficio, jam planè febri carere, & paulatim convalescere. *P.* Gaudeo sanè, Deumquè precor, ut pristinam valetudinem brevi recuperet: sed cur ille (ut solet) nihil ad te scripsit? *L.* Negat frater eum potuisse scribere. *P.* Quamobrem? *L.* Quia nondum satis erat confirmatus. *P.* Nihil mirum, cum tamdiu tam graviter ægrotaverit: sed ille nihil ad te misit? *L.* Imò pecuniam. *P.* Euge; nullus est jucundior nuncius. *L.* Ità aiunt. *P.* Tu verò sic respondes, quasi fabulas audias. *L.* Quin pejus audio. *P.* Quidnam? *L.* Merum mendacium. *P.* Egòne mentitus sum? *L.* Non dico te esse mentitum: sed falsum dixisti. *P.* Ego quid dicas non intelligo. *L.* Dabo operam ut intelligas. *P.* Obsecro te. *L.* Si nullus est jucundior nuncius quàm de allata nobis pecunia, quid ergo est Evangelium CHRISTI? quis est jucundior nuncius, quàm gratia DEI, quam CHRISTUS attulit nobis per Evangelium? *P.* Fateor nihil esse jucundius Evangelio, iis duntaxat qui credunt ei, quique id ex animo amplectuntur. *L.* Equidem sic intelligo. *P.* At ego loquebar de humanis & terrenis rebus, tu verò ad cælum statim ascendisti. *L.* Ità solent boni concionatores. *P.* Non putabam te esse Theologum tam acutum. *L.* Nihil dixi, nisi quod est tritum & in medio positum. *P.* Utinam illud adeò vulgare & protritum foret, ut omnes in CHRISTUM crederent! *P.* Sed nè te diutius teneam, potèrne facere ut fratrem tuum paucis conveniam? *L.* Vix possum. *P.* Quid ità? *L.* Nam habet à patre nostro mandata plurima, in quibus curandis totus est occupatus. *P.* Nonne cœnabit domi, apud vos? *L.* Cœnabit, opinor. *P.* Ibo igitur sub horam cœnæ. *L.* Veni precor, & eàdem operâ nobiscum cœnabis. *P.* Non recuso. *L.* Interim vale;

COLLOQUIA SELECTA. 21

vale; sed fac memineris adesse tempore. *P.* Quotâ horâ. *L.* Antè sextam. *P.* Hora est mihi commo-
dissima.

COLLOQUIUM III.

VIGNOLUS, ANGELINUS.

ROGO te, Angeline, compinge mihi hanc chartam. *A.* Quid me rogas? *V.* Vera profecto, Angeline. *A.* Agè, da mihi tuam chartam; ego tibi compingam elegantem libellum. *V.* Ego petam à matre sextantem, quem dabo tibi. *A.* Cave petas, nihil volo: quin potius darem tibi, si egeres. *V.* Ago tibi gratias. *A.* Quod benè discas gaudeo. Quanti emisti chartam hanc? *V.* Dedi pro codice assen cum semisse. *A.* Non emisti malè, bona est, sed non rectè complicasti. Habes membranam? *V.* Ecce tibi! *A.* Benè res habet. *V.* Habebo tibi maximam gratiam, mi Angeline. *A.* Honestè loqueris: sed memento, fili, ut semper vivas in timore DEI, diligenter obedias matri, sis frequens in schola, diligens in studio, nè verferis cum pravis ac dissolutis; denique, quibus poteris benefacito, quo modo vides me fecisse tibi; intellextin'? *V.* Optime. *A.* Fac igitur, ut sæpè recorderis. *V.* Faciam, DEO volente.

COLLOQUIUM IV.

DAVINUS, MAJUS.

QUID mater dedit tibi? *M.* Vide. *D.* Est caro, sed qualis? *M.* Bubula. *D.* Annon malles esse vitulinam aut vervecinam? *M.* Utraque est bona, sed in omni genere hæcina sapit mihi. *D.* Hem delicatule, habes-nè tam doctum palatum? *M.* Dico ut sentio, non enim est mentiendum. *D.* Mendacia absint à nobis, nam sumus filii DEI, & fratres CHRISTI, qui est veritas ipsa; ut ipse, loquens de se, testatur. *M.* Sed ad rem: vescor quoque libenter suillâ. *D.* O mirificam gratiam DEI! qui dat nobis tot genera opsoniorum, & tam bona. *M.* Quot pauperes putas esse
in

in hac urbe, qui viciant hordeaceo pane solo, neque tamen ad saturitatem? *D.* Non dubito esse multos, præsertim tantâ caritate annonæ. *M.* Itaque quantas gratias debemus agere DEO, in tantâ copiâ bonarum rerum? Quas laudes debemus dicere illi? *D.* Magnificè prædicemus ejus beneficia igitur; atque interim precemur ut misereatur inopiæ pauperum. *M.* Utinam ipse afficiat cordia nostra suo spiritu penitus ad eam rem. *D.* Ita precor.

COLLOQUIUM V.

DAVUS, BAILLENUS.

QUANDO es profecturus domum? *B.* Cràs, DEO juvante. *D.* Quis jussit? *B.* Pater. *D.* Sed quando jussit? *B.* Scripsit ad me superiore hebdomade. *D.* Quo die accepisti literas? *B.* Die Veneris. *D.* Quid literæ continebant præerea? *B.* Omnes rectè valere, & initium vindemiæ fore proximis diebus. *D.* O fortunatum puerum, qui præperas vindemiatum! *B.* Vis dicam patri meo, ut accersat te? *D.* Quàm gratum faceres mihi! sed vereor ut nolit. *B.* Imò, gaudebit, cum propter nostram conjunctionem, tum verò quia & colloquendo Latinè exercebimus nos, & conferemus unâ interdum de studiis. *D.* Ah! totus exilio gaudio. Amabo te, cura id, mi animule. *B.* Senties; interim precemur DEUM, ut vertat nostra dicta, facta, & consilia in gloriam sui nominis. *D.* Mores benè, & certè expedit facere ita.

COLLOQUIUM VI.

PUTEANUS, VICTATUS.

NESCIS vetitum esse loqui submissè inter nos? *V.* Quidni scirem, cum præceptor inculcet nobis causas ejus rei tam sæpe? *P.* Cur igitur faciebas contrà modò? *V.* Quia Isaias cœperat alloqui me ita. *P.* Quid tum? debuisti admonere illum, non imitari. *V.* Debui.

COLLOQUIA SELECTA. 23

Debui, sed tum non venit in mentem. *P.* Sed interim es notandus. *V.* Minimè verò, nisi vis esse severior ipso præceptore. *P.* Dic mihi causam. *V.* Quia præceptor vetat quempiam notari, qui sponte agnoverit delictum, modò nè sit tale factum quod interdictum sit verbo DEI. *P.* Nonnè præceptum est à DEO ut obediamus parentibus? *V.* Illud est quintum præceptum decalogi. *P.* Atqui (ut habemus in catechismo) istud præceptum patet latiùs; nam sub nomine parentum complectitur præceptores, magistratus, & denique omnes quibus DEUS subjecit nos. *V.* Equidem non nego esse vera quæ narras, sed malo consulere præceptorem, quàm disputare tecum; alioquì induceres me in majus malum, quod est vitium contentionis, multò magis vitium à præceptore. *P.* Dicis æquum; memineris igitur admonere præceptorem, quum exiget rationes à nobis. *V.* Nè putes me obliturum, præsertim cum mea res agitur.

COLLOQUIUM VII.

CREDITOR, DEBITOR.

QUANDO expectas redditum patris? *D.* Ad octavum diem hinc. *C.* Quì scis diem? *D.* Pater ipse scripsit ad me. *C.* Adventus ejus, ut spero, ditabit te. *D.* Ero ditior Cræso, si venerit benè nummatus. *C.* Reddes mihi mutuum tunc? *D.* Non est quòd dubites; quin si tibi opus erit ampliùs, non modò reddam mutuum, sed etiam referam gratiam. *C.* Quomodò? *D.* Dabo mutuam pecuniam vicissim. *C.* Nihil opus erit, ut spero. *D.* At nescis quid possit accidere. *C.* Tempus est brevissimum. *D.* Non dico eò, quod velim ominari malum tibi. *C.* Quicquid homines ominentur, DEUS tenet clavum. *D.* Sed quid cessamus recipere nos in auditorium? *C.* Admones opportunè.

COLLOQUIUM VIII.

MYCONIUS, PETELLUS.

QUANDO speras te accepturum pecuniam? *P.* Meus pater missurus est ad me, aut ipsemet venturus,

turus in proximo mercatu. *M.* Ego volo juvare te intereà. *P.* Siquidem potes id, affeceris me magno beneficio. *M.* Accipe hos sex asseſ mutuò ad emendandam chartam, & cætera comparanda. *P.* Quàm verè illud dictum est, “Amicus certus cernitur in incertâ re!” sed quid impellit te ut facias tam benignè mihi ultrò? *M.* Illa charitas DEI, quæ (ut Paulus ait) effusa est in nostris cordibus. *P.* Vis divini Spiritûs est mira, qui est autor ejus charitatis: sed interim cogitandum est mihi, quomodò referam tibi gratiam. *M.* Est parva res, omitte istam cogitationem, nè impediât te quominus dormias in utramvis aurem: tantum redde mutuum, quum erit commodum tibi. *P.* Reddâm (ut spero) propedièm. *M.* Eamus ad precationem.

COLLOQUIUM IX.

VELUSATUS, STEPHANUS.

QUOTA horâ surrexisti hodiè? *S.* Paulò ante quintam. *V.* Quis expergefecit te? *S.* Nemo. *V.* An cæteri surrexerunt jam? *S.* Nondum. *V.* Non ivisti excitatum illos? *S.* Non ivi. *V.* Quamobrem? *S.* Nescio, nisi quia non putabam illud pertinere ad me. *V.* Annon illi excitant te interdum? *S.* Imò sæpiſsimè. *V.* Debuiſti igitur facere similiter. *S.* Debui fateor. *V.* Memento igitur ut facias poſthac. *S.* Meminero, DEO juvante. *V.* Sed tu quid feciſti ex quo surrexisti è lecto? *S.* Primùm precatus sum cœleſtem Patrem, flexis genibus, in nomine filii ejus noſtri Domini JESU CHRISTI. *V.* Benè factum; quid poſtea? *S.* Deinde ornavi me, & curavi meum corpus mediocriter, ut decet Chriſtianum; poſtremò, retuli me ad quotidiana ſtudia. *V.* Si pergis ſic facere, nè dubites quin DEUS juvet tua ſtudia. *S.* Juvit me ſemper adhuc pro ejus benignitate, nec derelinquet me, ut ſpero. *V.* Loqueris rectè; nec ille fruſtrabit tuam ſpem. *S.* Superiore anno didici in Catone, “Retine ſpem, ſpes una nec relinquit hominem morte.” *V.* Feciſti bene quòd retinueris, nam eſt egregia ſententia, & digna Chriſtiano homine. *S.* Atqui autor ejus libri non fuit Chriſtianus. *V.* Non fuit, eſt certa res. *S.* Unde igitur ſumpſit

sumpsit tot pulchras sententias? *V.* Maximè ex ethnicis philosophis; nam & ipsi illuminati divino Spiritu dixerunt plurima, quæ sunt consentanea verbo DEI; quod tu quoque poteris videre aliquando, si prosequere studium literarum. *S.* Ego prosequar, ut spero, dummodò DEUS ipse det meo patri longiorem vitam. *V.* Precare diligenter, & ex animo, ut illud contingat. *S.* Precor id quotidie sæpe. *V.* Dominus DEUS det tibi perseverantiam in omni bono opere. *S.* Precor tibi idem quod optas mihi, & ago gratias, quòd monueris me tam fraternè.

COLLOQUIUM X.

RUFUS, CASTRENSIS.

QUANDO repetes ludum literarium? *C.* Nescio. *R.* Cur non admones patrem de hac re? *C.* Quid putas me curare? *R.* Parùm admòdum, ut credo. *C.* Profectò dicis verum. *R.* Est satis signi te non amare literas. *C.* Scio legere, scribere, loqui Latine mediocriter; quid opus est mihi tantà scientià? scio plura quàm tres Papistici sacerdotes. *R.* O miserum adolescentem! siccinè contemnis rem inæstimabilem? *C.* Quid tu exclamas sic? unde videor miser tibi? *R.* Amice, nulla injuria orta est tibi à me; nam quod dixi tibi non est convitium, nè tu accipias in malam partem: sed misereor tui, quia contemnis id quod parit felicitatem. *C.* Lucrum, divitiæ, & voluptas, pariunt felicitatem. *R.* Imò ista fuerunt exitio multis; tametsi divitiæ sunt donum DEI, nec nocent, nisi iis qui abutuntur. Verùm enimverò est nulla possessio hominis pretiosior quàm virtus & cognitio honestarum rerum. *C.* Vis concionari igitur, ut video. *R.* Utinam audivisses divinas conciones diligenter! *C.* Hem obtundis me; nunquid vis aliud? *R.* Ut DEUS det tibi bonam mentem.

COLLOQUIUM XI.

ANTONIUS, DANIEL.

EUGE! audiivi sororem tuam nupsisse. *D.* Audisti verum. *A.* Quis est maritus ejus? *D.* Quidam

dam civis Lugdunensis, progenitus honestis parentibus. *A.* Est-nè dives? *D.* Sic habetur, sed tamen meus pater facit hæc longè pluris: Primùm, quòd ille sit benè moratus adolescens; deinde, quòd sit non solum doctissimus, sed etiam amantissimus bonarum literarum; denique, quòd sit verus cultor DEI, & summus observator Christianæ religionis. *A.* Narras mihi egregios titulos adolescentis. O felicem sororem, quæ nacta est talem virum beneficio DEI! *D.* Dixeris felicem sanè, haud abs re, siquidem sic agnoscat illud bonum perpetuò, ut meminerit semper profectum esse ex bonitate DEI, atque ob id agat eidem immortales gratias. *A.* Credo facturam illud. *D.* Ita spero quidem, sic enim, semper instituta est à parentibus in Christianâ doctrinâ. Sed jam domestica negotia revocant me aliò; ergò vale, mi Antoni. *A.* Tu quoque benè vale, suavissime Daniel. *D.* Nunquid vis? *A.* Ut dicas plurimam salutem, meis verbis, omnibus tuis, præcipuè patri matri-que, & ipsi novæ nuptæ, & me gratulari illi faustum hoc conjugium. *D.* Ego verò faciam id, & quidem libentissimè.

COLLOQUIUM XII.

NATHANIEL, MERCURIUS.

UNDE venis? *M.* Domo. *N.* Quid agitur domi vestræ? *M.* Nihil tuâ refert. *N.* Fateor; sed familiares sic rogare ferè solemus; perinde quasi rogemus, Ut valetis? Quomodo se vestræ res habent? *M.* De re aliena nimium percontari non decet. *N.* Taceò; sed videris mihi pro ætate nimis sapere. *M.* Nihil meum dico; id audiui sæpe. *N.* Ego quoque non semel audiui. *M.* Cur ergo non uteris? *N.* Quia non semper in mentem venit. *M.* Imò quia tu es percontator: quæ res non sine causa datur vitio. *N.* Habeo gratiam, quod me adeò amicè moneas; posthac, adjuvante Deo, cavebo ineptus esse. *M.* Ità paulatim sapiēs.

COL-

COLLOQUIUM XIII.

ROLANDUS, LANGINUS.

QUID ais de scalpello quod emeram tibi nudiustertius? est-nè satis bonum? *L.* Imò verò est optimum, sed (me miserum!) parùm abfuit quid perdideram. *R.* Eho! quid ais, quomodò id accidit? *L.* Cum redirem foris, exciderat mihi in vico. *R.* Unde exciderat? *L.* E thecâ meâ, quam reliqueram imprudenter apertam. *R.* Quomodò recuperâsti? *L.* Affixeram chartulam statim valvis templi; post prandium quidam puer retulit mihi. *R.* Utinam omnes essent tam fideles, qui reperiunt amissas res. *L.* Profectò sunt pauci qui restituent, si modò sit res alicujus pretii. *R.* Et tamen id præcipitur nominatim verbo DEI. *L.* Quidni? nam est species furti, si quis retineat alienam rem inventam, modò sciat cui sit reddenda. *R.* At plerique putant se possidere jure, quicquid invenerint amissum. *L.* Illi errant quidem gravissimè. *R.* Verùm, ut redeamus ad sermonem inceptum, quid dedisti puero qui invenerat scalpellum tuum? *L.* Dedi sextantem, & nuces aliquot juglandes; laudavi eum prætereâ, & admonui paucis idem semper esse faciendum. *R.* Fecisti rectè, sic enim reddet libentius aliàs, si quid repererit: sed quid si perdidisses? *L.* Tulissem æquo animo, & emissem mihi aliud. *R.* Ita-nè tulisses æquo animo? *L.* Certè non sine aliquâ molestiâ. *R.* Non æquo animo igitur; sed nolo urgere te arctiùs. *L.* Non sumus theologi. *R.* Quid ergo? *L.* Grammaticuli. *R.* Et imperiti quidem. *L.* Debemus precari DEUM tantò diligentius, ut liberet nos per Evangelium suum a tenebris ignorantiae, in quibus & versati sumus, & adhuc versamur. *R.* Faciemus id verò, si pareamus sanctis admonitionibus quas audimus quotidie à præceptore, & sæpe à concionatoribus, ministris divini verbi. *L.* Vide quantum amissio mei scalpelli profuerit nobis. *R.* Gratulor tibi dupliciter ob eam rem; primùm quòd emerim rectè tibi, deindè quòd recuperaveris amissum. *L.* Habeo tibi gratiam, mi Rolande. *R.* Quin sit laus nostro cœlesti Patri, & actio gratiarum. *L.* Amen.

COLLOQUIUM XIV.

MACARIUS, CALVINUS.

NON videris mihi nimis occupatus. *C.* Mediocriter. *M.* Quid si exacuas mihi duas aut tres pennas? *C.* Sit satis tibi, si acuero unam in præsentia. Sunt-nè novæ? *M.* Novæ quidem, sed paratæ usque dum acuuntur; jam enim lævigavi, rescidi caudam, detraxi plumulas. *C.* Ostende: profectò sunt optimæ, & aptissimæ ad scribendum. *M.* Gaudeo me emisisse utiliter. *C.* Non abs re; sed quanti? *M.* Dedi duos quadrantes pro his tribus. *C.* Pretium est vile pro bonitate rei; de quo emisisti? *M.* De quodam circumforaneo. *C.* Mercatores nostri oppidi vendunt multo pluris. *M.* Et tamen audent dicere interdum constare sibi pluris quàm vendunt. *C.* Ea est ferè consuetudo mercatorum; nam proficiunt nihil, nisi mentiantur admodum, ut Cicero ait. *M.* Sed age, nè remorer te diutiùs, agamus id quod instat. *C.* Expediero citò; aspice me diligenter, ut discas aliquando. *M.* Aspicio intentis oculis; sed opus esset mihi paulò longiori spatio. *C.* Illud ergò fiet in cubiculo, si quando velis me invisere. *M.* Quo tempore? *C.* Post missionem scholæ, hoc est horâ nonâ matutinâ, vel quartâ pomeridianâ. Nunc habes duas pennas rectè accommodatas in tuum usum, ni fallor; servabis hanc tertiam tibi, in aliud tempus, integram. *M.* Accipe tibi, si placet. *C.* Quin ferva tibi, multæ satis adferuntur mihi domo. *M.* Ago tibi quantas gratias possum. Vale. *C.* Deus conservet te incolomem. Sed heus, nè parcas unquam meo labori. *M.* Tu quoque utere & me & rebus meis vicissim, si quid opus fuerit. Vale iterum.

COLLOQUIUM XV.

MARTIALIS, BLANCUS.

QUANTUM pecuniæ habes? *B.* Assẽm cum semisse: quantum habes tu? *M.* Non tantum. *B.* Quantum igitur? *M.* Unicum assẽm. *B.* Vis dare mutuò

COLLOQUIA SELECTA. 29

mutuò mihi? *M.* Est mihi opus. *B.* In quem usum? *M.* Ad emendam chartam. *B.* Reddam tibi hodiè. *M.* Addendum fuit, DEO juvante. *B.* Sic præceptor docet ex verbo DEI, sed non possum assuescere. *M.* Fac assuescas. *B.* Quomodò id fiet? *M.* Si cogites sæpe nos sic pendere à DEO, ut possimus nihil sine ejus auxilio. *B.* Das mihi bonum consilium. *M.* Quale velim dari mihi. *B.* Sed ut redeamus ad propositum dabis mutuò istum assen? *M.* Miror te petere mutuò, qui habes plus quàm ego. *B.* Est quidam scholasticus transiens hâc, qui ostentat librum venalem. *M.* Quid tum? *B.* Cupiebam emere, quia indicat viliùs quam noster bibliopola. *M.* Accipe; sed quæso, unde reddes tam citò? *B.* A cœnâ ibo domum, ut petam à matre. *M.* Quid si nollet dare tibi? *B.* Non cunctabitur, cum ostendero librum.

COLLOQUIUM XVI.

MONTANUS, EUSEBIUS.

QUOT annos habes? *E.* Tredecim, ut accepi à matre. Tu verò? *M.* Equidem non habeo tot. *E.* Quot igitur? *M.* Unus deest. *E.* Sunt ergò duodecim. *M.* Ratio est in promptu. *E.* Sed quotum annum frater tuus agit? *M.* Quintum. *E.* Quid ais? jam loquitur Latinè. *M.* Quid miraris? habemus semper domi pædagogum & doctum & diligentem, qui docet nos semper loqui Latinè, effert nihil Anglicum, nisi causâ declarandî aliquid; quin etiam non audemus alloqui patrem nisi Latinè. *E.* Nunquam loquimini igitur Anglicè? *M.* Solùm cum matre, id-que certâ quadam horâ, cum illa jubet nos vocari ad se. *E.* Quid agitis cum familiâ? *M.* Sermo est nobis rarò cum familiâ, & quidem tantùm in transitu; & tamen famuli ipsi alloquuntur nos Latinè. *E.* Quid ancillæ? *M.* Si quando usus postulat ut alloquamur eas, utimur sermone Anglicano, ut solemus facere cum matre. *E.* O vos felices, qui docemini tam diligenter! *M.* Est gratiâ DEI, cujus dono habemus patrem qui curat nos erudiendos tam accuratè. *E.* Certè laus & honor ejus rei debetur cœlesti Patri unico.

COLLOQUIUM XVII.

SYLVIUS, LUDOVICUS.

QUID es tristis, Ludovice? *L.* Ægroto. *S.* Quid morbi est? *L.* Nescio. *S.* Sed tamen estne gravis morbus? *L.* Non admodum, gratia Deo. *S.* Quidnam dolet tibi? *L.* Caput. *S.* Quid, totumne caput. *L.* Non certè. *S.* Quæ pars igitur? *L.* Nescio nomen. *S.* Estne vertex? *L.* Non est. *S.* Quid ergo, utrùm sinciput an occiput? *L.* Hæc pars anterior. *S.* Est ergo sinciput. *L.* Quid igitur faciam? *S.* Quiesce benè, & mox eris sanus; nam sic audiui ex matre, esse nullum remedium præsentius doloribus capitis quàm quietem. *L.* Atqui sunt varii morbi capitis. *S.* Et varia remedia fortasse; sed quid est facilius quàm tentare id quod dixi tibi? *L.* Non nocebit quidem experiri, ut spero: sed ubi quiescam? *S.* Domi vestræ in lecto. *L.* Mater non finet. *S.* Imò, si dixeris te ægrotare. *L.* Atqui putabit me simulare. *S.* Potest fieri; sed quid dubitas facere periculum? *L.* Das mihi bonum consilium. *S.* Utere, si vis. *L.* Faciam profectò. *S.* Enimverò si sapias. *L.* Sed unum restat. *S.* Quid est? *L.* Venia impetranda est à præceptore. *S.* Adi & pete. *L.* Quid si nolit dare? *S.* Imò facillimè. *L.* Qui scis istud? *S.* Quia est satis credulus nobis, nisi qui sefellerunt eum aliquoties. *L.* Nunquam sefelli eum sciens. *S.* Ito igitur confidenter. *L.* Nunc eo. *S.* Sed heus! meditare priùs quid sis dicturus, nè fortè hæsites loquendo. *L.* Mones benè, non accedam imparatus.

COLLOQUIUM XVIII.

PORALIS, MACARDUS.

GRATULOR tibi reditum, Macharde; quando rediisti rurè? *M.* Heri post meridiem. *P.* Rediitne mater? *M.* Quemadmodum illa duxerat me secum, ita reduxit. *P.* Nonne venit in equo? *M.* Imò. *P.* Tu verò? *M.* Quid rogas? eram illi à pedibus.

COLLOQUIA SELECTA. 31

pedibus. *P.* Non fuit labor itineris molestus tibi? *M.* Fuit nulla via difficilis mihi, reditio in urbem erat adeò jucundà: quid quæris? noluissem venire eques. *P.* Quantum distat vestra villa hinc? *M.* Quatuor miliaribus, iis-que non admodum longis. *P.* Sed jam satis de reditu; nunc agamus aliud. Fuisti-nè memor tui promissi? tu-nè rediisti vacuus? *M.* Attuli quantum uvarum potui. *P.* Quantum igitur? *M.* Quasillum. *P.* Heus, quasillum! Tibi uni igitur. *M.* Imò nobis duobus. *P.* Quid tantillum duobus? *M.* Non poteram ferre ampliùs, pro viribus mei corpusculi: quòd si essem robustus, apportàssem onus asini; nam mater permittebat facilè. *P.* Quàm vellem adfuisse! *M.* Ego & mater desideravimus te plurimùm: sed esto bono animo, ea reliquit famulum ruri, qui veniet onustus amplissimâ corbe; tum illa dabit tibi assatim. *P.* Aha, nunc loqueris optata. *M.* Eamus domum ad nos. Videbis nostrum quasillum integrum adhuc ut spero. *P.* O lepidum caput! nam & cupiebam ire salutatam tuam matrem, charissimam mihi. *M.* Profectò feceris gratissimum illi. *P.* Eamus igitur.

COLLOQUIUM XIX.

ANTONIUS, BERNARDUS.

QUID hîc solus cogitas? *B.* Meam deploro miseriam. *A.* Quænam te afficit miseria? *B.* Non est mihi pecunia unde libros emam. *A.* Annon tibi dat pater? *B.* Dat quidem interdum, sed parcè nimis. *A.* Est igitur avarus. *B.* Non sequitur. *A.* Quid igitur impedit, quò minùs tibi pecuniam suppeditet? *B.* Paupertas. *A.* Esto animo bono, nec te afflictes, quæso. Dabo operam, ut te juvet pater meus: libenter enim largitur pauperibus, præsertim iis quos novit bonarum literarum studiosos esse. *B.* O me felicem, si tuâ operâ me DEUS adjuverit! *A.* Juvabit, spero: sed tu interim precare illum diligenter, ut mei patris animum erga te affectum reddat. *B.* Benè mones; nam (ut sæpe audiavi è sacris concionibus) Solus est DEUS, qui hominum corda gubernat ac dirigit. *A.* Ita res habet. *B.* Vaie, mi Antoni, qui mihi animum
red-

reddidisti. *A.* Tu quoque Bernarde, vale: cras, ut spero, divinum auxilium senties.

COLLOQUIUM XX.

PRÆPOSITUS, CAULONIUS.

ACCEPI pecuniam a patre hodiè, si fortè tibi est opus. *C.* Nihil opus est mihi nunc, sed tamen habeo tibi gratias maximas, quòd pro tuâ liberalitate ultrò offers mihi beneficium; nam quotusquisque facit id? *P.* Credo paucissimos, tamen tu provocasti me non semel beneficiis. *C.* Illa fuerunt adeò parva, ut non sint digna commemoratione. *P.* Non est parvum beneficium, quòd profectum est ab optimâ voluntate. *C.* Utinam expenderemus tam beneficia DEI erga nos, quàm solemus hominum. *P.* Ille faxit, ut exerceamus nos in ea cogitatione, & sæpiùs, & diligentius. *C.* Illud profectò necesse est, si volumus experiri ejus benignitatem sæpiùs erga nos.

COLLOQUIUM XXI.

PÆDAGOGUS, PUER.

HODIE manè quotâ horâ expergefactus es? *Pu.* Antè lucem; quotâ horâ nescio. *Pæ.* Narra mihi ordine, quid egeris ex illo tempore usque ad finitum jentaculum. Vos, pueri, auribus atque animis diligenter attendite, ut discatis hunc vestrum condiscipulum imitari. *Pu.* Experrectus sum, surrexi è lecto, indai tunicam, caput diligenter pexui, deinde egressus cubiculo descendi infrà, accepi aquam frigidam è situla, manus & faciem lavi, os & dentes collui, deterfi mantili manus & faciem. Interea signum ad precationem datur minore tintinnabulo: in aulam privatam convenitur, precamur unà, accipimus ordine jentaculum à famulo, jentamus sedentes quieti, sine murmure & strepitu? quos audiavi ineptè garrientes, aut verba loquentes otiosa, aut etiam lascivientes vidi, amicè admonui. *Pæ.* Nemòne vobis præerat, dum jentaretis? *Pu.* Imò,

COLLOQUIA SELECTA. 33

Imò, hypodidascalus. *Pæ.* Quid agebat interea? *Pu.* Ille per mediam aulam ambulabat tenens librum in manibus, & monens ineptè garrientes. *Pæ.* Nullumne igitur verbum tunc licet emittere? *Pu.* Imò licet omnibus jucundos inter se tractare sermones de bonis & honestis rebus, dum tamen id modeste fiat, citra clamorem & contentionem. *Pæ.* Hastenus satisfacisti mihi; cætera narrabis à prandio, nisi aliquod negotium intervenerit. Eamus nunc in aulam ad prandium, ne magistro in mora simus. *Pu.* Audivi modò signum dari. *Pæ.* Opportunè datum.

COLLOQUIUM XXII.

PÆDAGOGUS, PUER.

ADES, Carole. *Pu.* Adsum, præceptor. *Pæ.* Quid agunt duo condiscipuli tui? *Pu.* Adhuc docentur à subdoctore. *Pæ.* Tu verò jamne pronuntiasti contextum prælectionis in crastinum mane? *Pu.* Pronuntiavi. *Pæ.* Satisne rectè? *Pu.* Satis, gratia Deo. *Pæ.* Quis te audivit? *Pu.* Ludimagister. *Pæ.* Benè habet; sed est, quod monere te velim. *Pu.* Ego istud audire percipio. *Pæ.* Sæpenumero cogitandum tibi est, quantum debeas bonorum omnium largitori Deo, qui & ingenium & memoriam tam felicem tibi dederit. *Pu.* Quid illi non debeam, qui mihi dedit omnia? *Pæ.* Dic aliquot ejus beneficia præcipua, quemadmodum docui te aliquando. *Pu.* Dedit mihi cœlestis ille Pater corpus, animam, vitam, mentem bonam, parentes bonos, locupletes, nobiles, benè erga me affectos; & qui non modo suppeditant mihi copiosè omnia ad hanc vitam necessaria, sed etiam (quod est longè maximum) me bonis literis, bonisque moribus tam diligenter instituendum curant, ut nihil sit præterea requirendum. *Pæ.* Verè omnia ista dixisti, sed unum prætermisisti, quod est singulare Dei beneficium. Scin' tu, quid sit? *Pu.* Sine me paulisper cogitare. *Pæ.* Otiosè cogita. *Pu.* Nunc ego reminiscor; sed pro magnitudine rei, nescio quibus verbis id possim exprimere. *Pæ.* Dic tamen, quo poteris modo. *Pu.* Cogito etiam atque etiam. *Pæ.* Dic tandem. *Pu.* In-

nume-

numerabilia sunt DEI optimi maximi erga me beneficia, in corpore, in animo, in externis rebus; sed nullum majus nec dici, nec cogitari potest, quam quòd Filium suum unicum gratis mihi dederit, qui me miserimum peccatorem, & sub Satanae tyrannide captivum, ac morti aeternae destinatum redemit, idque morte suâ, omnium crudelissimâ & maximè ignominiosâ. *Pæ.* Satis aptè dixisti, & totidem ferè verbis quot aliàs te docueram. Sed nunquid DEUS tibi uni hoc tantum beneficium præstitit? *Pu.* Minimè vero. *Pæ.* Quibus præterea? *Pu.* Omnibus, quotquot Evangelio fideliter ac vere crediderint. *Pæ.* Age, profer locum ex Joannis Evangelio, in eam sententiam. *Pu.* Sic DEUS dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam aeternam. Non enim misit DEUS Filium suum in mundum, ut condemnet mundum, sed ut servetur mundus per eum. Qui credit in eum, non condemnatur; qui verò non credit, jam condemnatus est, quia non credidit in nomen unigeniti Filii DEI. *Pæ.* Hastenus satis; sed cujus sunt verba ista? *Pu.* Ipsius CHRISTI de seipso loquentis. *Pæ.* Quem alloquitur? *Pu.* Nicodemum, qui ad eum noctu venerat. *Pæ.* Faxit ipse CHRISTUS, unicus Servator noster, ut magis ac magis in ipsius cognitione proficias. *Pu.* Faciet, spero. *Pæ.* Perge igitur, ut cœpisti, alacriter, quod benè vertat DEUS in gloriam sui nominis. *Pu.* Ità precor. *Pæ.* Eamus cœnatum.

COLLOQUIUM XXIII.

N. O.

ERGONE abis in patriam? O. Cogor abire, nempe accersitus à patre. N. Nunquamne es reversurus? O. Non, spero. N. Quando profecturus es? O. Crastino die, ut opinor. N. Siccine igitur me relinquis? O. Ità necesse est. N. O me miserum! ubi & quando amicum talem reperiam? talem studiorum meorum socium? O. Nè doleas, esto animo bono; meliorum tibi dabit DEUS. N. Ille quidem potest,

scio;

scio
te af
rum
mag
Quic
vim
sider
lia fu
meus
præ
dolor
dum
triste

V
sup
sap
esto
præ
tui
mo
ner
om
pot
oru
Sic
ac
pro
H
ip
re
eo
flu
vi

scio; at ego vix sperare possum. O. Noli, obsecro, te affligere tantopere; nec enim hac separatione corporum interitura est amicitia nostra, quin potius accrescet magis, & absentes corpore, praesentes animis erimus. Quid? epistolae, quas ultrò citroque dabimus, quantam vim speras habituras esse? Quid? quod mutuo illo desiderio amor ipse noster ~~fit~~ jucundior? N. Verisimilia sunt quae dicis omnia; sed interim non lenitur dolor meus. O. Ah! reprime lacrymas. N. Non queo pra dolore. O. Siccine agis? an putas me minore dolore tangi? Sed quid agas? divinae voluntati parendum est. Nunc ipse te collige, obsecro. N. O quam triste divortium?

COLLOQUIUM XXIV.

G. H.

VISNE permanere in ista ignorantia? H. Avertat DEUS! G. Quid igitur facies? H. Da mihi super hac re consilium, quaeso. G. In primis DEUM sapissime & ex animo precare; deinde semper attentus esto: hoc est diligenter audito quicquid docetur, sive praceptor loquatur, sive aliquid reddant, condiscipuli tui; postremo, charitatem diligenter cole. H. Quibus modis? G. Neminem neque laedito, neque offendito; nemini invideto; neminem odio habeto; sed contra, omnes dilige tanquam fratres; ac bene omnibus, quoad poteris, facito. H. Quid illa mihi conferent ad studiorum profectum? G. Plurimum. H. Quomodo? G. Sic enim DEUS tibi illuminabit ingenium, memoriam, ac caeteras animi dotes augebit, denique studia tua ita promovebit, ut majores in ea re progressus indiès facias. H. Consilium mihi sanè das optimum; utinam in DEI ipsius gloriam uti perpetuò valeam, tibiue aliquando referre gratiam! G. Non opto, ut mihi aliud gratiae eo nomine referas, nisi ut DEUM saepenumero laudes, studiaque honesta semper prosequaris, atque ita ad divinarum literarum cognitionem tandem pervenias.

COLLOQUIA

SELECTA.

PARS TERTIA.

COLLOQUIUM I.

PRÆCEPTOR, DISCIPULI.

SALVE, præceptor. *P.* Salvus sis per JESUM CHRISTUM: an omnes surrexerunt? *D.* Omnes præter parvulos. *P.* Nunquis ægrotat? *D.* Nemo, gratia DEO. *P.* Quid igiur? *D.* Alii induunt se, alii jam student gnaviter. *P.* Adest nè hypodidascalus vobis? *D.* Jamdudum. *P.* Ite igitur precatum, ac commendate vos diligenter DEO per JESUM CHRISTUM nostrum deprecatorem; deindè pergite in vestris studiis usque ad horam jentaculi. *D.* Ita solemus, præceptor. *P.* Credo equidem; sed quia estis ferè somniculosi ac negligentes, idcirco ego admoneo vos sæpiùs. *D.* Habemus gratiam, præceptor; nunquid vis præterea? *P.* Dic famulo ut adferat togam mihi.

COLLOQUIUM II.

PRÆCEPTOR, DISCIPULUS.

ADFUISTI-NE concioni sacræ hodiè? *D.* Adfui. *P.* Qui sunt testes? *D.* Multi ex condiscipulis, qui viderunt me, testari possunt. *P.* Sed aliquot sunt pro-

producendi. *D.* Producam cum jubebis. *P.* Quis habuit concionem? *D.* Dominus N----- *P.* Quotâ horâ incepit? *D.* Septimâ. *P.* Unde sumpsit thema? *D.* Ex epistolâ Pauli ad Romanos. *P.* Quoto capite? *D.* Octavo. *P.* Respondisti adhuc benè; nunc videamus quid sequatur: ecquid mandâsti memoriâ? *D.* Nihil quod possum referre. *P.* Nihil! cogita paulisper, & vide nè turberis, quin eslo bono animo. *D.* Certè, præceptor, possum reminisci nihil. *P.* Nè verbum quidem? *D.* Nihil prorsus. *P.* Quid profecisti igitur? *D.* Nescio, nisi quòd abstinui fortasse interim à malis. *P.* Istud quidem est aliquid, si modò potuit fieri, ut abstinueris à malo omninò. *D.* Abstinui quoad potui. *P.* Fac esse ita, tamen non satisfacisti DEO; quum scriptum sit, Declina à malo, & fac bonum. Sed dic mihi, quæso, quâ gratiâ ivisti illuc potissimùm? *D.* Ut discerem aliquid. *P.* Cur non fecisti istud? *D.* Non potui. *P.* Non potuisti! imò noluisti, aut certè non curâsti. *D.* Cogor fateri. *P.* Quæ res cogit te? *D.* Mea conscientia, quæ accusat, me apud DEUM. *P.* Dicis rectè, utinam ex animo. *D.* Equidem dico ex animo. *P.* Potest fieri; sed age, quid causæ fuit quamobrem mandaveris nihil memoriæ? *D.* Mea negligentia; nam non audiebam diligenter. *P.* Quid faciebas igitur? *D.* Interdum dormiebam. *P.* Ita soles; sed quid agebas in reliquo tempore? *D.* Cogitabam mille ineptias, ut pueri solent. *P.* An tu es adeò puer, ut non debeas esse attentus ad audiendum verbum DEI? *D.* Si essem attentus, possem proficere aliquid. *P.* Quid igitur meruisti? *D.* Verbera. *P.* Meruisti profectò, id-que largissimè. *D.* Confiteor ingenuè. *P.* Verbo tenus, opinor. *D.* Imò, certè ex animo. Ignosce obsecro; peccavi, fateor, sed ex nullâ malitiâ. *P.* Atqui ista negligentia accedit proximè ad malitiam. *D.* Non inficior equidem, sed imploro tuam clementiam. *P.* Quid facies igitur, si ignovero tibi? *D.* Faciam meum officium posthac, ut spero. *P.* Addendum erat, DEO juvante; sed id parum curas. *D.* Imò, magister, præstabo meum officium posthac, DEO juvante. *P.* Ignosco tibi eâ lege, ut memineris tui promissi. *D.* DEUS optimus maximus faxit, ut possim. *P.* Faxit precor.

COLLOQUIUM III.

VARO, PRÆCEPTOR, SPATULA.

PRÆCEPTOR, licet-nè dicere pauca? *P.* Loquere. *V.* Nos duo proponebamus, si placeret tibi, ire, dum ceteri ludunt, foràs ambulatum. *P.* Quò vultis exire? *V.* In proxima suburbia. *P.* Quid autem agitis ambulantes? *S.* Tractabimus aliquod colloquium. *P.* Sed de bonis & honestis rebus. *S.* Hæc serenitas temporis & tam pulchra facies terræ, præbunt nobis aliquod argumentum. *P.* Nunquam deest materia laudandi DEI, duntaxat veris cultoribus ejus. *V.* Nunquam profectò. Sed ut revertamur ad propositum; permittes nobis, præceptor, prodire extra urbem? *P.* Nisi vestra perputua fidelitas esset perspecta mihi, & verus amor literarum, nunquam permetterem, præsertim cum pravi adolescentes sefellerint me sæpe in tali genere: vos prodite igitur; deinde revertimini maturè ad cœnam.

COLLOQUIUM IV.

CASTRINOVANUS, PRÆCEPTOR.

SALVUS sis, præceptor. *P.* Advenis auspiciatò: quid nuntias? *C.* Meus pater orat te ut eamus una in nostros hortos suburbanos animi causâ. *P.* Serenitas cœli invitat nos ad eam rem, & nunc sumus feriati: sed quid videbimus illic jucundum aspectu? *C.* Varias & pulchras arbores cum fructibus suis, item miram varietatem herbarum & florum. *P.* Est nihil hoc tempore jucundius illis rebus. *C.* Ea est beneficentia DEI erga nos. *P.* Quam debemus extollere assiduis laudibus. Expecta paulisper dum muto togam, ut sim expeditior ad ambulandum. Jam sum paratus, eamus; sed est-nè pater domi? *C.* Expectat nos præ foribus. *P.* Benè est, vide ut salutes eum decenter. *C.* Admoniti fuimus de hoc, te docente, sæpe.

COL-

COLLOQUIUM V.

HYPODIDASCULUS, TILIACUS.

HEUS! Tiliace, sequere me in cubiculum; est quòd ego te seorsum monere velim. *T.* Adsum, præceptor. *H.* Nunquàmne maturè in scholam venies? *T.* Non possum venire citiùs. *H.* Semper istud dicis, quid impedit? *T.* Nemo est domi nostræ, qui me ex-pergefaciat. *H.* Nemo? *T.* Prorsus nemo. *H.* Non habetis ancillam? *T.* Habemus quidem; sed non curat me excitare. *H.* Imò, tu (ut opinor) non curas surgere; nonne verum dico? quid taces? responde nunc tandem aliquid. *T.* Me miserum! quid agam? *H.* Nihil est quòd verearis, fateri verum. *T.* Quid si confessus ero? *H.* Ego tibi ignoscam, crede mihi. *T.* Ah! pudet. *H.* Nè pudeat verum fateri. *T.* Præceptor; dicam tibi rem omnem, nihil reticebo. *H.* Agè, eslo animo bono. *T.* Sic est profectò, ut dixisti. *H.* Bonâ fide promittis facturum te posthac officium? *T.* Si unquam recidero, causam non dico, quin palàm cædar. *H.* Belle quidem promittis; sed quomodo præstabis promissâ? *T.* Adjuvante DOMINO DEO. *H.* Quâ ratione flectes illum? *T.* Fide & assiduis precibus. *H.* Alioqui nihil possis obtinere. *T.* Credo equidem. *H.* Non satis est credere, nisi cures efficere diligenter. *T.* Curabo pro viribus, ac dies noctesque id unum meditabor. *H.* Optimè loqueris, dum tamen memor esse pergas. *T.* Quomodo possem oblivisci? Nunquam desinunt istud monere concionatores; tu vero ferè quotidie ad id nos hortaris, & benefacis, præceptor, quia omnes sumus valde negligentes, sed ego primus omnium. *H.* Da igitur operam, ut tu omnium primus mores istos mutes, ac memento præcipuè semper verax esse. *T.* Faxit DEUS, ut nunquam mentiar, *H.* O quam felix esses! *T.* Satis in præsentia felix ero, si tantum me absolveris. *H.* Faciam quod tibi sum pollicîtus; sed eâ lege, ut promissi tui memineris, & re ipsâ præstes, quemadmodum nunc mihi recepisti. *T.* Quid igitur restat, quò minùs abeam liber? *H.* Imò aliquid restat; mane, & audi etiam nunc. *T.* Quam-

diu voles, præceptor. *H.* Inter cætera, excutias oportet istam pigritiam, quæ te in lecto detinere solet. Non enim decet studiosum adolescentem somniculosum & inertem esse, sed alacrem & experrectum, cujusmodi vides aliquos ex condiscipulis. Non tenes memoria divinum Petri apostoli præceptum? *T.* Quid illud est? *H.* Sobrii, inquit, estote, & vigilate. *T.* O quoties audieram! sed (proh dolor!) nunquam usurpavi. *H.* Fac ut studiose usurpes in posterum, neque illud solum, sed etiam cætera bene vivendi præcepta, quæ toties audivisti. Quod quidem si diligenter feceris, tibi imprimis bene consultes, jucundus eris parentibus, & mihi, & condiscipulis tuis: denique, id quod est præcipuum, charus eris DEO, qui studia tua in gloriam sui nominis magis indies promovebit. *T.* O quantum fructum sentio ex ista admonitione tua! *H.* Vehementer sanè gaudeo, & tuâ, & condiscipulorum causâ. *T.* Quid si narres illis meam pœnitentiam? *H.* Ego vero narrabo, primo quoque tempore, ut exemplo tuo discant nihil esse acceptius DEO, quàm culpam agnoscere, & ad frugem bonam redire.

COLLOQUIUM VI.

BERIALDUS, SAMUEL.

OBSECO te, Samuel, da mihi operam paulisper. *S.* Quid est illud? *B.* Nescio quid incidit mihi in oculum, quod me valdè malè habet. *S.* In quem oculum incidit? *B.* In dextrum. *S.* Vis inspiciam? *B.* Inspice, amabò te. *S.* Aperi quantum potes, & tene immotum. *B.* Non queo continere à nictu. *S.* Mane egomet tenebo sinistrâ manu. *B.* Ecquid vides? *S.* Video aliquid minutum. *B.* Exime, quæso, si potes. *S.* Quin exemi jam. *B.* O benè factum! quid est? *S.* Cerne tu ipse. *B.* Est mica pulveris. *S.* Et quidem usquè adeò pusilla, ut vix possit cerni. *B.* Vide quantum doloris tam exigua res adferat oculis. *S.* Haud mirum quidem, nam nullum ex exterioribus membris dicitur esse tenerius oculo: inde etiam fit, ut experiamur nihil esse charius nobis. *B.* DEUS approbat

COLLOQUIA SELECTA. 41

bat hoc, quum loquens de suâ charitate in nos, apud Zachariam 2 cap. sic ait: "Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei." *S.* O immensam bonitatem DEI, qui habet nos tantoperè charos! *B.* Non oculus rubet mihi? *S.* Aliquantulùm; nempè quia fricuiſti. *B.* Credin' tu dolere mihi adhuc? *S.* Quidni credam, qui expertus sum talem molestiam toties? *B.* Experientia est magistra rerum. *S.* Ita dicitur vulgò. *B.* Quid pretii dabo isti medico pro labore? *S.* Quantum pacti sumus. *B.* Conclusio est brevis, ergò nihil: sed tamen habeo tibi gratiam, atque utinam detur locus referendi. *S.* Quin potiùs DEUS avertat. *B.* Correxisti benè: dixeram imprudenter, at sine dolo. *S.* Sic accepi; at interim licet jocari, præsertim ut exerceamus nos in Latinitate. *B.* Faxit DEUS, ut omnia nostra studia referantur ad gloriam ipsius. *S.* Faxit precor.

COLLOQUIUM VII.

D. N.

QUANDO vis adire domum? *N.* Nescio. Ubi DEO visum fuerit. Id enim pendet ex voluntate ejus non mea. *D.* Quid si te accersat pater? *N.* Tunc intelligam DEUM sic velle, ideoque parebo. *D.* Quid si alia fuerit DEI, alia patris tui voluntas? *N.* De hoc non est meum disputare; sed ut confido, pater non temerè me accerset. *D.* Ego quoque non aliter sentio; sed volui tantisper tecum fabulari. *N.* Gaudeo hunc nostrum sermonem non fuisse fabulosum. *D.* Utinam in scholis frequentiores essent sermones ejusmodi! *N.* Tum erunt, eum DEUS ipse puerorum animos timore sui affecerit. *D.* Ergò precemur eum, ut id brevi contingat.

COLLOQUIUM VIII.

SOTERIUS, VILLATICUS.

UBI est nunc tuus natu maximus frater? *V.* Ivit in militiam. *S.* Quid ais, in militiam? *V.* Sic res est. *S.* Sic ergò valedixit literis. *S.* Jampridem
D 3 iatierat

fatietas literarum cœperat eum. *S.* Quid ita? *V.* Nescio, nisi qui volebat vivere liberiùs. *S.* Quomodò pater permisit? *V.* Quid putas permisisse? profectus est, patre absente, matre invitâ. *S.* O miserum adolescentem! *V.* Imò verò miserrimum. *S.* Quid faciet? *V.* Id quod cæteri qui sequuntur illud genus vitæ; nempe, spoliabit, rapiet, ludet aleâ, potabit, scortabitur. *S.* Est-nè isthæc vita militum? *V.* Omninò. *S.* Unde scis istud? *V.* Audivi nuper ex patre cum cœnaremus. *S.* Quorsum narrabat talia? *V.* Docebat nos nihil esse tutius quàm timere DEUM, qui custodit parvulos, & inducit eos paulatim in rectam viam. *S.* Et præceptor ipse admonet nos sæpe de his rebus. *V.* Debemus esse tantò magis solliciti ut habeamus parentes & præceptores charos, quorum operâ DEUS utitur ad nostram institutionem. *S.* Utinam præstemus utrisque quod ipse præcipit nobis suâ lege. *V.* Ita ille faxit. *S.* Faxit precor.

COLLOQUIUM IX.

MORILEUS, DOTHEUS.

UNDE redis? *D.* E foro. *M.* Quid emisisti? *D.* Carnem. *M.* Quanti. *D.* Hoc totum constitit mihi sex quadrantibus. *M.* Profecto fortuna tibi pulchrè favit. *D.* Quam mihi fortunam narras? *M.* Hic mos est loquendi. *D.* Mos, ut dicitur, tyrannus est pessimus. Atque utinam bonos mores tam studiosè coleremus, quàm obstinatè retinemus malòs! *M.* Tunc meliùs se haberent omnia. *D.* Nos igitur fortunam istam Ethnicis & impiis relinquamus. Fortuna nihil est: solus est DEUS, qui favet nobis, solus est adjutor & protector noster. *M.* Istud quidem certò scio, fideliter, credo, & verè censeor: sed quid agas? Sæpe labitur lingua, nihil mali cogitante animo. *D.* Oportebat te illud meminisse, Nè lingua præcurrat mentem. *M.* Istud quidem didicimus è septem Sapientum dictis; sed non semper occurrunt ejusmodi pulchra dicta; licèt ea mandaverimus memoriæ. *D.* Tanto igitur magis illa est exercenda, ut nobis, cùm opus est, suppetat. *M.* Isto tuo admonitu discam esse aliàs prudentior.

COL-

COLLOQUIA

SELECTA.

PARS QUARTA.

COLLOQUIUM I.

EUSTATIUS, BOSCONELLUS.

AUDIVI tuum patrem venisse in gymnasium hodiè.
B. Audivisti verum. *E.* Quâ gratiâ venerat?
B. Ut numeraret pecuniam præceptori pro alimentis
 meis, & simul ut commendaret me illi. *E.* Nunquam-
 nè commendârat te? *B.* Imò sæpissime. *E.* Quid sibi
 vult ista tam frequens commendatio? *B.* Prosequitur
 me vero amore. *E.* Quid tum? *B.* Ideò cupit me eru-
 diri diligenter. *E.* Quid si commendet ut vapules sæ-
 piùs? *B.* Ea est fortasse causa, sed quid inde? non
 diligit me propterea minùs. *E.* Unde colligis istud?
B. Quia correctio est tam necessaria puero quàm ali-
 mentum. *E.* Dicis verum quidem, sed pauci judicant
 ita; nam est nemo quín malit habere panem quàm vir-
 gam. *B.* Istud est naturale omnibus; quis negat? sed
 tamen pœna est ferenda patienter, præsertim justa. *E.*
 Hæc sententia habetur in libello morali. “Quod me-
 rito pateris, patienter ferre memento.” Sed quid si
 pœna

poena sit injusta? *B.* Ea quoque est patienda omnibus. *E.* Cujus causa? *B.* Propter JESUM CHRISTUM, qui tulit injustissimam & acerbissimam mortem pro nostris peccatis. *E.* Utinam id veniret nobis in mentem, quoties patimur aliquid. *B.* Præceptor monet nos id sæpe, quoties occasio occurrit; sed fabula narratur surdis, ut est in proverbio. *E.* Ergò demus operam, ut simus diligentiores posthàc. *B.* DEUS faxit ita.

COLLOQUIUM II.

MOLINA, CURIANUS.

TU igitur es discessurus cràs, ut audio? *C.* Cràs, si DOMINUS permiserit. *M.* Eho, cur tam citò? *C.* Pater urget me. *M.* Imò, tu urges patrem. *C.* Ita-nè videtur tibi? quomodò possum urgere patrem? *M.* Assiduâ missione literarum. *C.* Scripsi semel tantum scholasticam vacationem instare. *M.* Quando misisti literas? *C.* Superiori hebdomadâ. *M.* Quo die? *C.* Veneris. *M.* Quid facies domi? *C.* Vendemia instat, interim fructus sunt colligendi. *M.* Poteras expectare diem dimissionis. *C.* Nescio quando sit futurus. *M.* Spero ad finem proximæ hebdomadis. *C.* Sed istud non est situm in nostro arbitrio. *M.* Nec in præceptoris quidem. *C.* Cujus igitur? *M.* DEI folius, qui gubernat consilia hominum suo nutu. *C.* Atqui Satanas videtur gubernare interdum. *M.* Quantum DEUS permittit ipsi: sed relinquamus ista sapientioribus. *C.* Est tutius? nam proverbium monet, Nè futor ultra crepidam. *M.* Audivimus istud sæpè præceptore. *C.* Idem quoque docuit nos sæpè illam sententiam Pauli, Noli altum sapere, sed time.

COLLOQUIUM III.

PETRINUS, CROSSERANUS.

ECQUID lucri fecisti? *C.* Imò, perdi. *P.* Fortuna igitur fuit adversa tibi. *C.* Nescio quæ fortuna; tantum scio id accidisse meâ culpâ, sed DEO volente ita. *P.* Cur DEUS id voluit? *C.* Fortasse ut
hinc

COLLOQUIA SELECTA. 45

hinc discam ferre graviora quum acciderint. *P.* Quasi verò DEUS curet lusiones puerorum. *C.* Curat profectò; quinetiàm, nihil fit in naturâ rerum sine divinâ providentiâ. *P.* Siccinè philosopharis? quisnam docuit te ista? *C.* Non-ne audivisti toties ex nostro concionatore? *P.* Potest fieri ut audierim; sed quid agam? memoria est mihi fluxa. *C.* Nimirum, quia non exeres. *P.* Quomodò est exercendâ? *C.* Primùm diligenti attentione, hoc est, advertendo ad ea quæ audivimus aut legimus; deindè repetendo eadem sæpè; deniquè, docendo alios ea quæ didicimus. *P.* Ista inculcantur nobis sæpè à præceptore, sed (me miserum!) quam supina est hæc negligentia mea! *C.* Sic sumus omnes, nisi ille Spiritus DEI excitet nos. *P.* Quid faciam igitur? *C.* Expergiscere, mi Petrine, aspira ad DEUM toto animo totisque viribus: precare illum assidue & pio affectu, esto vigilans, fugito pravos, versare cum bonis, tum effice moribus facillimis, ut reddas eos familiares tibi. *P.* Quid consequar tandem? *C.* Rôgas? si assueveris te istis moribus, DOMINUS DEUS miserebitur tui suâ clementiâ; & senties tuum animum immutatum brevi. *P.* O quàm opportunus fuit hic congressus mihi! Obsecro te, mi Crofferane, ut colloquamur sæpiùs. *C.* Per me non stabit, quoties licebit utrique per otium.

COLLOQUIUM IV.

LEONARDUS, PELLIS.

DEMIROR tuam negligentiam. *P.* In quâ re tandem? *L.* Quòd non curas te diligentius. *P.* Ego verò curo me fortasse nimis: edo, bibo, dormio satis, quæ est benignitas DEI erga me; pretereà pecto capillum, lavo manus, faciem, dentes, oculos, et hæc manè præcipuè; quinetiàm, cum tempus postulat, exerceo corpus, quid vis ampliùs? *L.* Mittamus ista; ea non sunt quæ reprehendo in te. *P.* Quid igitur? *L.* Circumspice vestimenta tua à calce ad verticem, invenies nihil integrum, omnia sunt lacera & absoleta; ista profectò non decent vestrum genus: si saltem curares vestitum tuum farsciendum, aut quoquo modo instaurandum. *P.* Tu loqueris quidem quæ libent; quòd si haberes.

haberes parentes tam remotos, fortasse non esses elegantior; si pecunia suppeteret mihi, non paterer me esse usque adeò pannosum. *L.* Nec ideò tamen cares negligentia, nam cur non petis mutuò aliunde? *P.* Unde peterem? *L.* Si non aliunde, certè posses à præceptore. *P.* Quid si nollet dare? *L.* Denegat nemini ex domesticis discipulis, si quidem videt esse opus. *P.* Ego non ignoro id, sed sum verecundior quàm ut audeam petere ex eo. *L.* Ah! iste est rusticus pudor. *P.* Tamen malo esse verecundus quàm impudens. *L.* Verecundia (ut quidam dixit) est bonum signum in adolescente; sed mediocritas est adhibenda ubiquè. *P.* Ego sum eo ingenio, ut semper verear offendere quempiam. *L.* Laudo ingenium, sed est modus in rebus, nam hic metus offendendi debet habere locum in turpibus rebus, aut certè indecoris, sed video nihil tale hic: est enim usitatum in societate hominum, ut alii indigeant operâ aliorum; quis igitur dabit mihi vitio, si petam quid ab amicis, aut commodatò, aut mutuò? *P.* Nemo reprehendet, nisi fortasse velis abuti ejusmodi rebus. *L.* Sed tu (quantum ego novi te) nolles abuti. *P.* Apagè istum abusum. *L.* Quid ergò obstat quominus petas, præsertim ab homine facillimo, atque, ut apparet amantissimo tui? *P.* Agè petam, sed per epistolium, quod dabo tibi, ut reddas. *L.* Reddam profectò libentissimè, & commendabo te illi diligenter. *P.* Equidem habeo non parvam gratiam tibi, quòd feceris me tanti, ut hortarere ad hanc fiduciam. *L.* Nunc restat ut scribas epistolam quam dicis committas mihi reliqua. *P.* Deus benè vertat quod cœpimus. *L.* Nè dubites: res succedet prosperè.

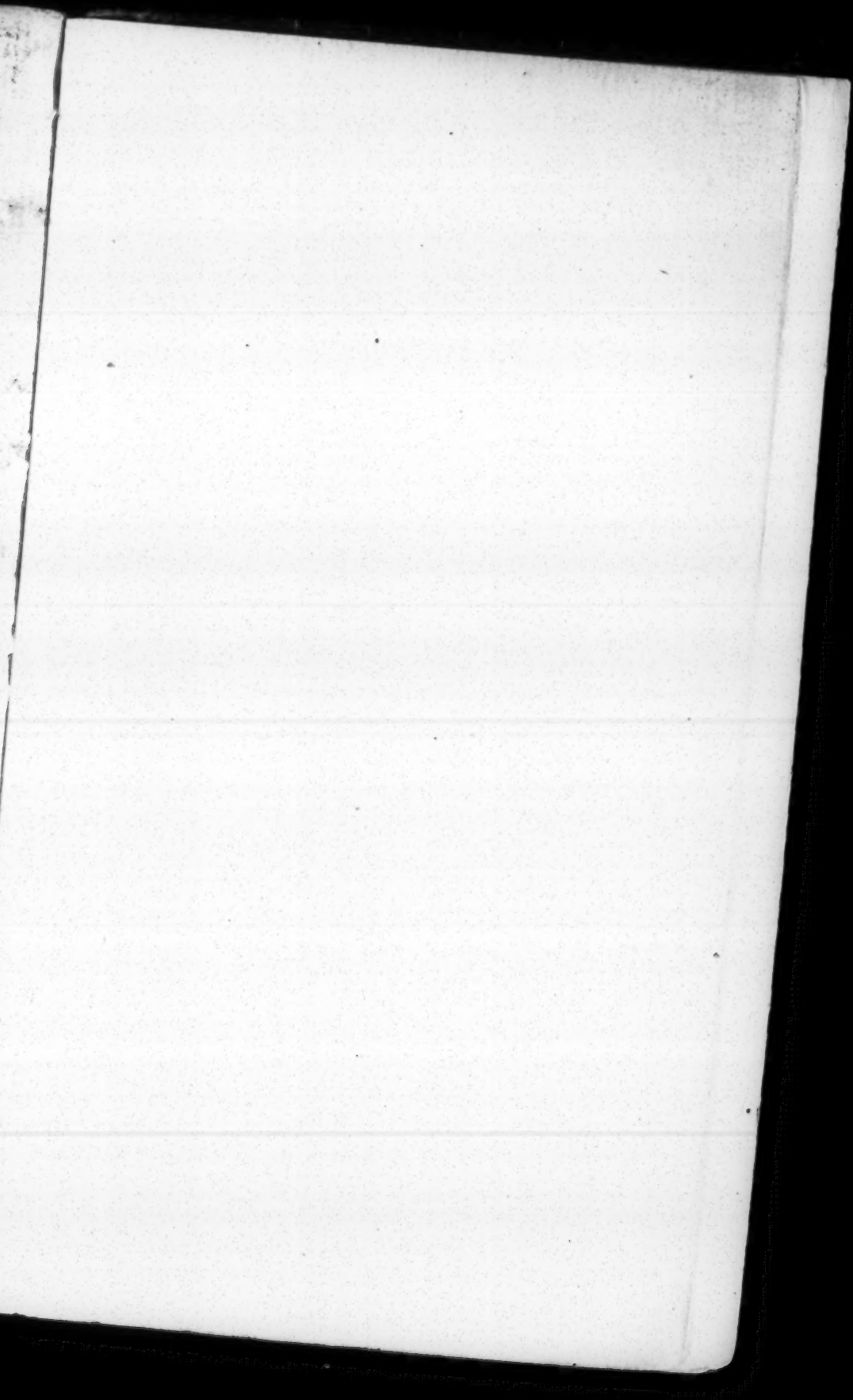
COLLOQUIUM V.

CLAVELLUS, QUERCETANUS.

NEscis quid mihi his diebus in mentem venerit. *Q.* Quid istud, quæso? *C.* Cogito in gymnasium me recipere, *Q.* Quid in gymnasium? Habitandi causâ? *C.* Non ut inquilinus habitem; sed ut vobiscum vivam in mensa præceptoris. *Q.* Utinam istud

istud ex animo ac verè diceret! C. Ex nostra mutua consuetudine atque amicitia deberes satis intelligere, me nihil apud te neque simulare, neque dissimulare solitum. Sed ad rem. Pater quidem non cogit me, sed ex vultu & verbis ejus satis video, id illi placere maxime. Q. Nempe hoc illud est, novit pater tuus, vir prudentissimus, liberalia ingenia cogi nolle, duci facile. Sed tamen non dubito id fieri divini instinctu numinis; tu verò quid judicas? C. In eadem sum sententia, præsertim cum ego quoque in eam partem, spontè propendeam. Q. Magnum argumentum, istud esse ex Deo consilium. C. Id ego crediderim. Nam qui ad eam rem coguntur à parentibus, fere quærunt subterfugia, quibus detrectent imperium. Q. Ego, ut fatear ingenuè, aliquando id in me sum expertus, ante scilicet quam ingressus essem. Quid enim censes? Audiebam ex istis Satanæ mancipiis tot maledicta, tum de præceptore, tum de disciplinâ, ut mihi viderer carcerem aut pristinum ingredi veriùs quàm gymnasium. Quod si tu quoque in aliquam ejusmodi pestem incidisses, non dubium est, quin ille manibus pedibûsque obnixè conatus esset abstergere te ab isto tam sancto proposito. C. Nemini adhuc palàm feceram. Q. Quid restat, nisi ut DEUM preceris, & pergas gnaviter in sententia? C. Mihi nihil videtur utilius, quam illa perpetua Latine loquendi exercitatio. Quis enim major est studiorum fructus? Quid honestus? Quid jucundum magis, præsertim ubi alius alium sine odio aut invidia liberè reprehendit? Omnes denique vestrae exercitationes vel auditu ipso me delectant mirificè. Q. Quantò magis illud diceret, si videret ista; si, dum geruntur, interesset! C. Ego, Deo volente, interero. Q. Utinam propediem! C. Ità spero quidem; unus tamen restat mihi scrupulus, quo me facile, si voles, liberabis. Q. Faciam bonâ fide, si potero; sed interim videne nodum in scirpo quæras. Agè, qui tandem scrupulus iste est? C. Suspecta est mihi vestra disciplina scholastica: non quòd velim ob id incepto desistere; sed ut alacriùs veniam, & jucundiùs, ubi ea de re te audiero. Q. Nisi tu is esses, qui, ut ego novi, me nec vanum nec mendacem existimas, equidem malletm de hoc omnino tacere, quàm ea tibi referre quæ sentio.

tio. C. Quid ita tandem? 2. Quia difficile est ea verisimilia facere, quanquam alioqui verissima, cum de his vulgus hominum pessima quæque dicat & judicet. C. Quorsum istud, quæso? 2. Nam improborum mendaciis adeò malè audit nostra disciplina, ut mirum sit unum aliquem habitare in schola nostra velle; tametsi, quod est opus DEI, quò pejus audimus, eò plures ad nos conveniunt. C. Nihil opus est tam longâ insinuatione; dic mihi planè omnia: ne timeas, non me absterrebis. Omnia percepi, atque animo mecum antè peregi. 2. Adverte igitur animum, dicam brevissimè quicquid alicujus esse momenti videbitur. C. Miror ego mecum sæpissimè, tantam esse in tota schola reverentiam, tantum silentium, tantam denique modestiam. C. Nihil extra propositum dixi; sed nunc. 2. Vis in summa dicam tibi? Disciplina hæc domestica, licet paucis improbis odiosa videatur, bonis tamen & studiosis propter utilitatem valde placet. Nam, si domi res esset dissoluta, quid nobis tutum foret contra lascivorum & petulantium insultus? quæ nobis quies? quæ studiorum tranquillitas? Itaque disciplina ipsa veris studiorum amatoribus est perfugium, & quasi propugnaculum, non secùs ac nautis portus in tempestate. Denique, quisquis est inter nos pacificus, & ad rectè semper agendum paratus, is est a disciplina tutissimus. Nec vero id agit præceptor, ut nos plagis & verberibus trahat ad literarum studia; sed nos potiùs inducere nititur his maximè rebus, honestâ & liberali tractatione, benevolentia, humanitate, facilitate morum, beneficiis, denique virtutis & studiorum amore. Ex quo fit, ut major pars nostrum sic affecta sit, ut illi ex animo parere studeat, eum caveat offendere, eum tanquam parentem diligat, observet, revereatur. C. Ego disciplinam istam sanè deosculor, tantum abest ut reformidem. Te autem, mi Quercetane, amo quidem de ista loquendi libertate, quâ mihi stimulos acriores addidisti. 2. verò immortales gratias ago Patri cœlesti, qui tibi mentem bonam dederit, & sincerum judicium. C. Vale igitur, & me, si DOMINUS permiserit, expecta in proximam hebdomadem. Iterum vale, & inceptum nostrum tuis precibus CHRISTO commenda etiam atque etiam. 2. Precor tibi noctem quietam, & somnum placidum.

tio. C. Quid ità tandem? Q. Quia difficile est ea
 verisimilia facere, quanquam alioqui verissima, cum de
 his vulgus hominum pessima quæque dicat & judicet.
 C. Quorsum istud, quæso? Q. Nam improborum men-
 daciis adeò malè audit nostra disciplina, ut mirum sit
 unum aliquem habitare in schola nostra velle; tametsi,
 quod est opus DEI, quò pèjus audimus, eò plures ad
 nos conveniunt. C. Nihil opus est tam longà insinua-
 tione; dic mihi planè omnia: ne timeas, non me ab-
 sterrebis. Omnia percepi, atque animo mecum antè
 peregi. Q. Adverte igitur animum, dicam brevissimè
 quicquid alicujus esse momenti videbitur. C. Miror
 ego mecum sapissimè, tantam esse in tota schola reve-
 rentiam, tantum silentium, tantam denique modestiam.
 C. Nihil extra propositum dixi; sed nunc. Q. Vis in
 summa dicam tibi? Disciplina hæc domestica, licet
 paucis improbis odiosa videatur, bonis tamen & studio-
 sis propter utilitatem valde placet. Nam, si domi res
 esset dissoluta, quid nobis tutum foret contra lascivo-
 rum & petulantium insultus? quæ nobis quies? quæ
 studiorum tranquillitas? Itaque disciplina ipsa veris
 studiorum amatoribus est perfugium, & quasi propug-
 naculum, non secùs ac nautis portus in tempestate.
 Denique, quisquis est inter nos pacificus, & ad rectè
 semper agendum paratus, is est a disciplina tutissimus.
 Nec vero id agit præceptor, ut nos plagis & verberibus
 trahat ad literarum studia; sed nos potiùs inducere
 nititur his maximè rebus, honestà & liberali tractatione,
 benevolentia, humanitate, facilitate morum, beneficiis,
 denique virtutis & studiorum amore. Ex quo fit, ut
 major pars nostrum sic affecta sit, ut illi ex animo pa-
 rere studeat, eum caveat offendere, eum tanquam pa-
 rentem diligit, observet, revereatur. C. Ego discipli-
 nam istam sanè deosculor, tantum abest ut reformidem.
 Te autem, mi Quercetane, amo quidem de ista loquendi
 libertate, quâ mihi stimulos acriores addidisti. Q.
 verò immortales gratias ago Patri cœlesti, qui tibi men-
 tem bonam dederit, & sincerum judicium. C. Vale
 igitur, & me, si DOMINUS permiserit, expecta in prox-
 imam hebdomadem. Iterum vale, & inceptum nostrum
 tuis precibus CHRISTO commenda etiam atque etiam.
 Q. Precor tibi noctem quietam, & somnum placidum.

